

Piotr Szajner
Konrad Walczyk

**KONIUNKTURA W ROLNICTWIE
III KWARTAŁ 2022**

ISSN 2392-3741

Badanie okresowe nr 136

**BADANIA KONIUNKTURY GOSPODARCZEJ INSTYTUTU ROZWOJU GOSPODARCZEGO
SGH**

Rada Programowa:

Elżbieta Adamowicz (przewodnicząca), Joanna Klimkowska (sekretarz), Marek Rocki
Marco Malgarini, Gernot Nerb, Ataman Ozyildirim, István János Tóth

Komitety Redakcyjny i adres Redakcji:

Konrad Walczyk (redaktor naczelny)
Piotr Szajner
Anna Jacygrad

ul. Madalińskiego 6/8, 02-513 Warszawa
<http://www.sgh.waw.pl/instytuty/irg>

Wydawnictwo:

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
Al. Niepodległości 162, 02-554 Warszawa

Publikacja została zrecenzowana zgodnie z wytycznymi MEiN

©Copyright by Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2022

Wszelkie prawa zastrzeżone. All rights reserved.

ISSN 2392-3741

Nr Rej. PR 18392

Informacje zawarte w niniejszym biuletynie oparte są na wynikach ankietowego badania koniunktury nr 136. W badaniu uczestniczyło 2087 gospodarstw rolnych. Metoda badawcza opisana jest na stronie <http://kolegia.sgh.waw.pl/pl/KAE/struktura/IRG/koniunktura/Strony/metody.aspx>.

SPIS TREŚCI

I.	OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA	4
II.	WYNIKI SZCZEGÓŁOWE.....	6
	1) Wskaźnik koniunktury	6
	2) Nastroje gospodarstw rolnych	9
	3) Przychody pieniężne.....	12
	4) Oszczędności	15
	5) Zadłużenie.....	18
	6) Zakupy nawozów mineralnych	21
	7) Zakupy pasz treściwych.....	24
	8) Zakupy środków ochrony roślin.....	27
	9) Inwestycje w maszyny i urządzenia	30
	10) Inwestycje w budynki i budowle	33
	11) Dostępność kredytów preferencyjnych	36
	12) Zamiar wzięcia kredytu	39
	13) Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego	42
	14) Zaciągnięcie kredytu rynkowego	45
III.	SUMMARY.....	48

I. OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA

1. Trzeci kwartał przyniósł poprawę sytuacji w rolnictwie, ale słabszą niż była spodziewana. Wprawdzie wartość wskaźnika koniunktury rolnej IRG SGH (IRGAGR) wzrosła w ciągu kwartału o 6,8 pkt, do wysokości -16,9 pkt, jest jednak niższa niż rok temu o 18,8 pkt, co oznacza, że tendencja spadkowa utrzymuje się (pogłębia się spadek wartości IRGAGR w skali roku, w II kwartale sięgnął bowiem 17,8 pkt). Obecna wartość wskaźnika jest zarazem niższa od wieloletniej średniej (o 7,0 pkt) i od przeciętnej dla trzeciego kwartału (o 10,9 pkt).

Poprawa koniunktury jest powszechna. W największym stopniu odczuły ją gospodarstwa położone w makroregionie północnym i zajmujące się uprawą roślin wieloletnich.

Nieco polepszyły się nastroje rolników i wzrosły przychody z produkcji. Wartość wskaźnika zaufania, jednej z dwóch składowych ogólnego wskaźnika koniunktury, wzrosła w porównaniu z II kwartałem o 3,2 pkt, pozostaje jednak niższa od wartości sprzed roku o 33,9 pkt. Z kolei wartość wskaźnika wyrównanych przychodów pieniężnych gospodarstw rolnych, drugiej składowej IRGAGR, zwiększyła się o 8,6 pkt. Mimo to jest niższa niż rok temu o 11,2 pkt. Wzrost wartości obu wskaźników częściowych koniunktury nie zmienia faktu, że oceny ankietowanych nt. bieżącej sytuacji w rolnictwie są bardzo złe. Wpływa na nie utrzymujący się wzrost kosztów produkcji, za którym nie nadąża wzrost cen produktów rolnych.

Wartości większości sald wzrosły, ale ich przyrosty rok do roku pozostają ujemne i zwiększają się, co należy interpretować jako pogłębianie się dekoniunktury. Rolnicy spodziewają się pewnej jej poprawy w kolejnym kwartale, jednak odsetek ankietowanych, którzy ze spokojem patrzą w przyszłość wynosi ledwie 12%, co jest jednym z najniższych wyników w historii badania.

2. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów pieniężnych gospodarstw rolnych¹ zwiększyła się w porównaniu z II kwartałem br. o 5,4 pkt i wynosi -15,3 pkt. Głównym powodem wzrostu przychodów są bardzo wysokie ceny skupu większości produktów rolnych, które w relacji rok do roku wzrosły o 20-50%. Wzrostowi przychodów sprzyjają także dobre zbiory w produkcji roślinnej oraz mniejsze problemy z grypą ptaków i afrykańskim pomorem świń w produkcji zwierzęcej. Pomimo wzrostu wartość salda pozostaje niższa niż przed rokiem (o 8,3 pkt).

Wzrost wielkości przychodów odnotowano dla większości grup gospodarstw. Najbardziej wzrosły przychody gospodarstw małych, o powierzchni do 7 ha (wartość salda zwiększyła się o 14 pkt), położonych w makroregionie zachodnim (o 14,8 pkt) oraz zajmujących się uprawą roślin wieloletnich (o 17,1 pkt). Spadek przychody zanotowały jedynie gospodarstwa położone w makroregionach środkowozachodnim i południowym oraz prowadzące działalność inną niż uprawa roślin i chów/hodowla zwierząt. Rolnicy spodziewają się dalszego wzrostu wielkości przychodów w następnym kwartale (wartość salda prognostycznego równa -6,8 pkt).

3. Wzrósł również poziom oszczędności gospodarstw rolnych (na skutek wzrostu przychodów i niepewnej sytuacji w nadchodzących miesiącach). Wartość salda zwiększyła się o 5,1 pkt, do poziomu -45,3 pkt. W skali roku jednak odnotowano spadek w wysokości 20,2 pkt. Najbardziej wzrosły oszczędności gospodarstw o powierzchni pow. 50 ha (wartość salda wyższa o 8,1 pkt), położonych w makroregionie północnym (o 10,9 pkt) i zajmujących się uprawą roślin wieloletnich (o 26,8 pkt).

¹ Salda odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów pieniężnych nie należy mylić ze wskaźnikiem wyrównanych przychodów pieniężnych, będącym składnikiem ogólnego wskaźnika koniunktury IRGAGR. Wskaźnik wyrównanych przychodów pieniężnych jest średnią ważoną czterech sald odpowiedzi na pytania dotyczące przychodów pieniężnych gospodarstw rolnych: salda diagnostycznego i salda prognostycznego z okresu, w którym wskaźnik jest liczony, oraz salda diagnostycznego i salda prognostycznego z okresu poprzedzającego. Jest więc niejako „obciążony przeszłością”. Taka konstrukcja ma na celu osłabić jego podatność na silne wahania poszczególnych sald pod wpływem czynników nadzwyczajnych i działających krótkotrwale, a zarazem nadać mu do pewnego stopnia charakter wyprzedzający (prognostyczny).

Spadek oszczędności zanotowały tylko gospodarstwa najmniejsze oraz położone w makroregionie środkowozachodnim. Przewidywany jest wzrost dalszy oszczędności gospodarstw rolnych w kolejnym kwartale (wartość salda prognostycznego wynosi -38,6 pkt).

4. Nieznacznie poprawił się stan zadłużenia gospodarstw rolnych. Wartość salda obniżyła się² o 0,9 pkt i wynosi -11,2 pkt. Jest wyższa niż w III kwartale 2021 r. o 22,5 pkt. Spadek zadłużenia odnotowano w większości grup gospodarstw rolnych; największy w gospodarstwach o powierzchni 7-15 ha (wartość salda zmalała o 12,3 pkt), położonych w makroregionie północnym (o 9,2 pkt) i zajmujących się uprawą roślin wieloletnich (o 4,0 pkt). Najbardziej pogorszył się stan zadłużenia gospodarstw położonych w makroregionie południowym (o 8,7 pkt). Rolnicy spodziewają się dalszej poprawy stanu ich zadłużenia w najbliższym okresie.

5. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o zakupy nawozów sztucznych zwiększyła się w porównaniu z II kwartałem o 3,6 pkt, a na nabycie pasz treściwych z -30,1 pkt do -24 pkt. Ponownie obniżył się natomiast poziom zakupów środków ochrony roślin, z -37,3 do -38,3 pkt. W porównaniu z III kwartałem 2021 r. wartości wszystkich sald są niższe o, odpowiednio: 55,9, 20,8 i 37,6 pkt.

6. Odsetek gospodarstw rolnych, które dokonały lub zamierzają dokonać inwestycji w budynki i budowle, wzrósł o 2,4 pkt proc. w ciągu kwartału. Obecnie wynosi 13,2%. Z kolei odsetek gospodarstw, które poniosły lub planują ponieść wydatki na zakup maszyn i urządzeń rolniczych, zwiększył się o 3,3 pkt proc., do wysokości 28,2%. Poziom nakładów inwestycyjnych jest niższy niż rok temu o, odpowiednio: 3,9 i 12,2 pkt proc.

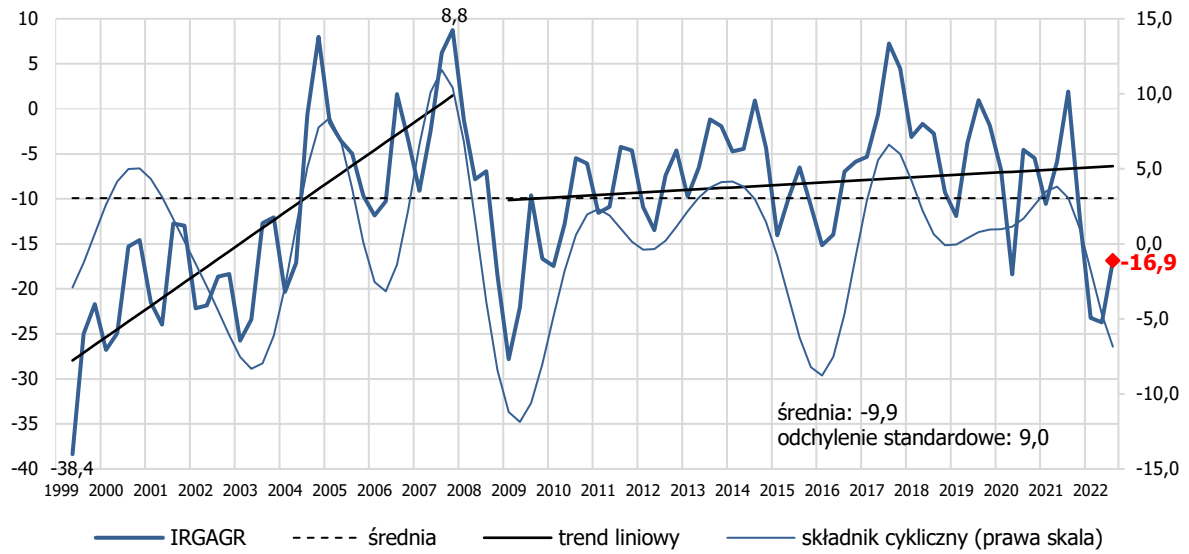
Pomimo wzrostów wydatki na obrotowe środki produkcji i nakłady inwestycyjne są bardzo niskie. Na aktywność inwestycyjną producentów rolnych wpływają obecnie różne czynniki. Trudna sytuacja finansowa rolników i wysokie stopy procentowe zniechęcają ich do zaciągania kredytu inwestycyjnego. Z drugiej jednak strony wzrosły przychody gospodarstw rolnych, a oprocentowanie lokat utrzymuje się na niskim poziomie, co w warunkach wysokiej inflacji skłania rolników do lokowania środków pieniężnych w majątek trwały.

7. Odsetek ankietowanych, którzy zaciągnęli kredyt rynkowy, zmniejszył się z 18,8% do 17,9%, zaś odsetek gospodarstw, które zamierzają zaciągnąć kredyt w najbliższym okresie, obniżył się z 15,2% do 13,4% i jest najniższy w historii badania koniunktury rolnej. Wzrósł natomiast popyt na kredyt preferencyjny; odsetek gospodarstw, które go zaciągnęły, zwiększył się z 19,8 do 22%.

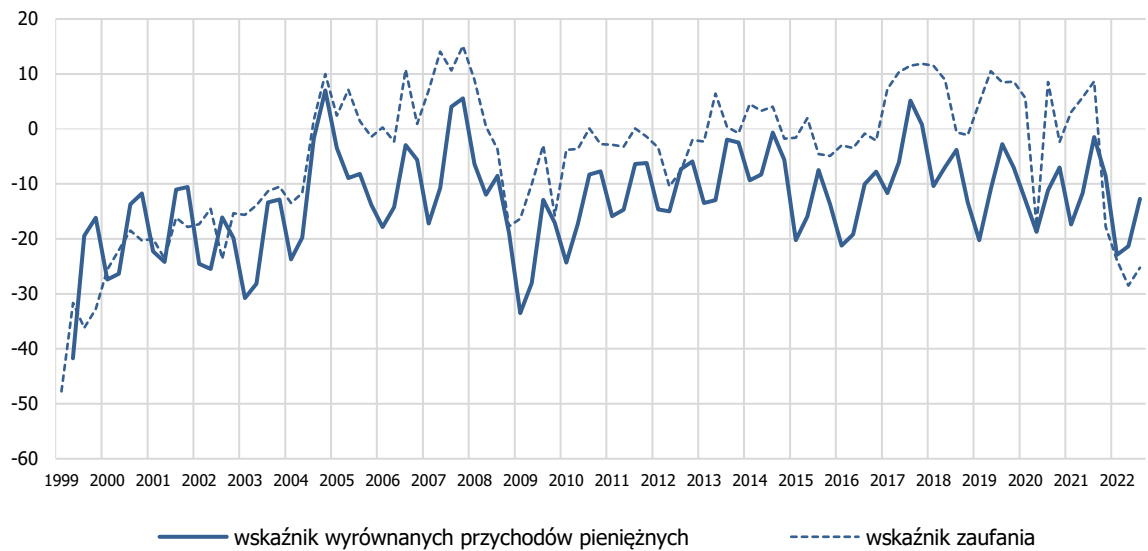
² W przypadku tego pytania spadek wartości salda oznacza polepszenie się sytuacji.

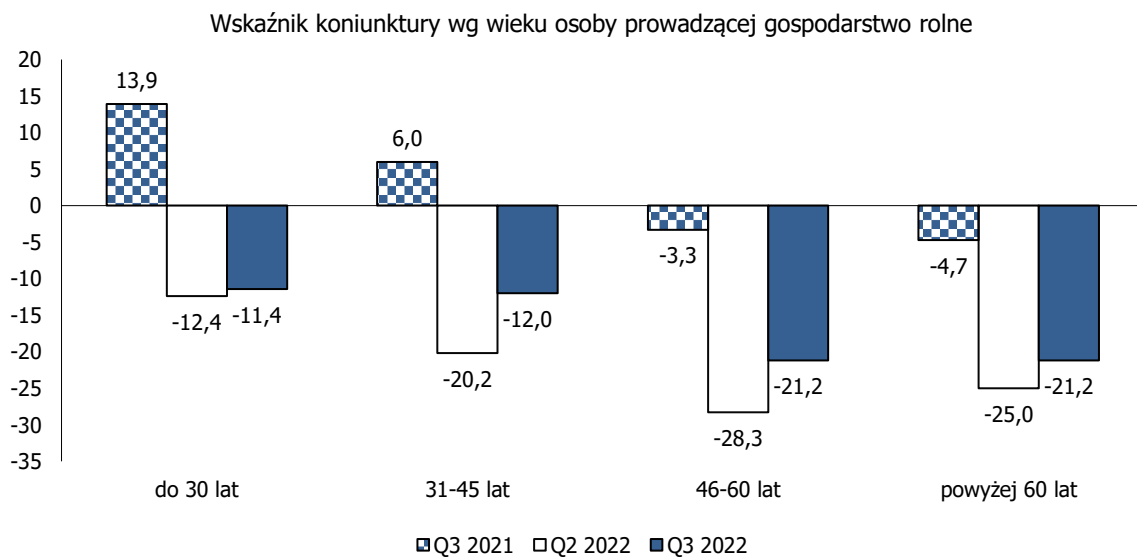
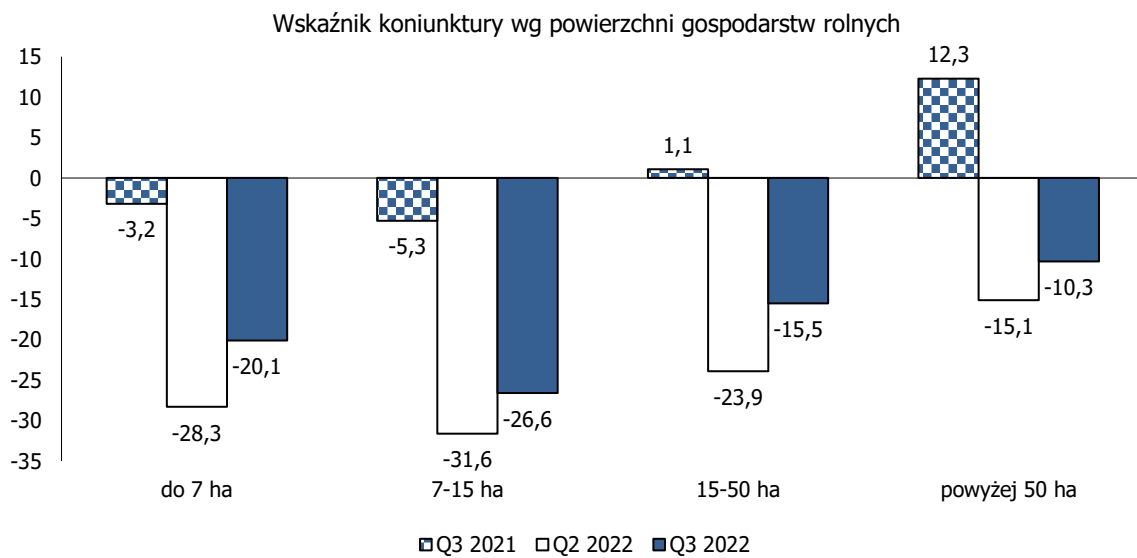
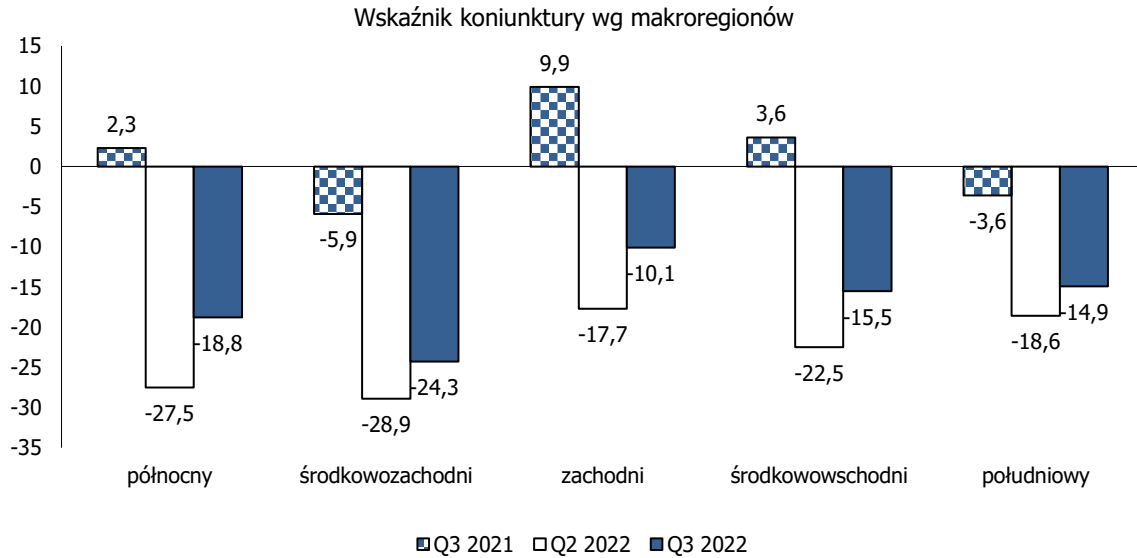
II. WYNIKI SZCZEGÓŁOWE

1. Wskaźnik koniunktury w rolnictwie

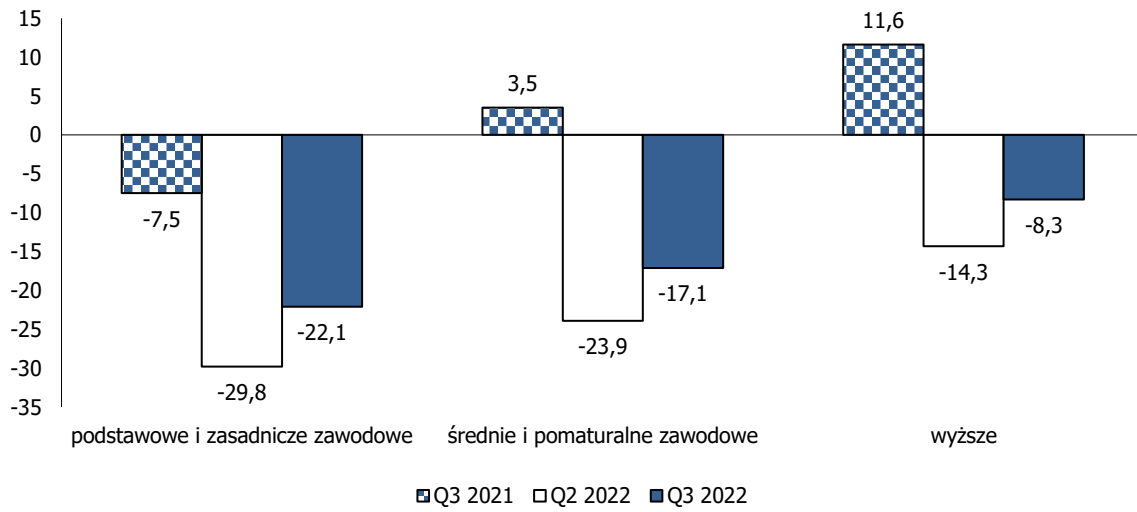

	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022
1. wskaźnik przychodów pieniężnych	-11,7	-1,5	-8,6	-22,9	-21,3	-12,7
2. wskaźnik zaufania	5,7	8,7	-17,8	-23,8	-28,5	-25,2
wskaźnik koniunktury	-5,9	1,9	-11,7	-23,2	-23,7	-16,9

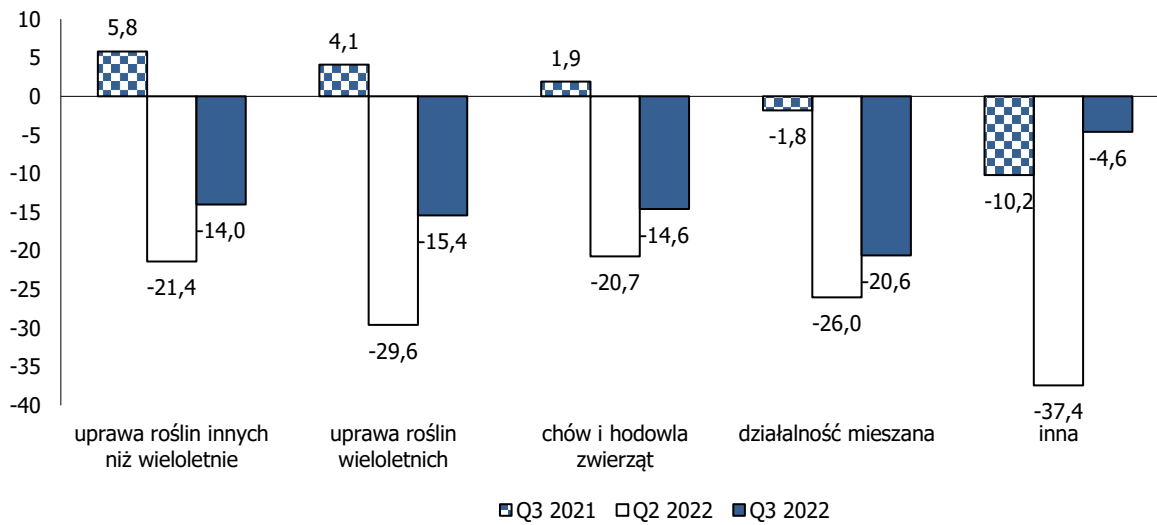

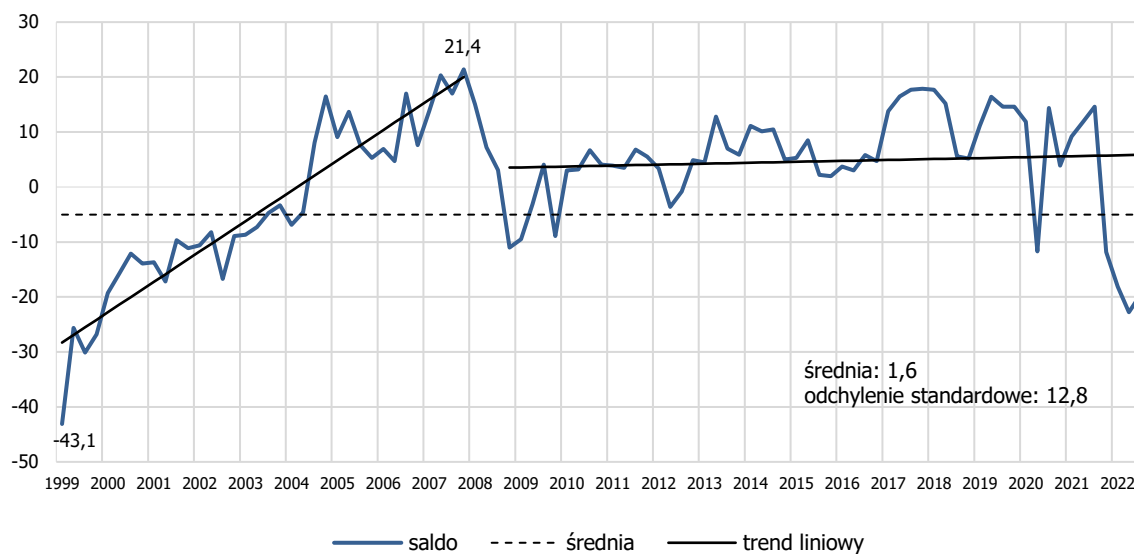
Wskaźnik koniunktury wg wykształcenia osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

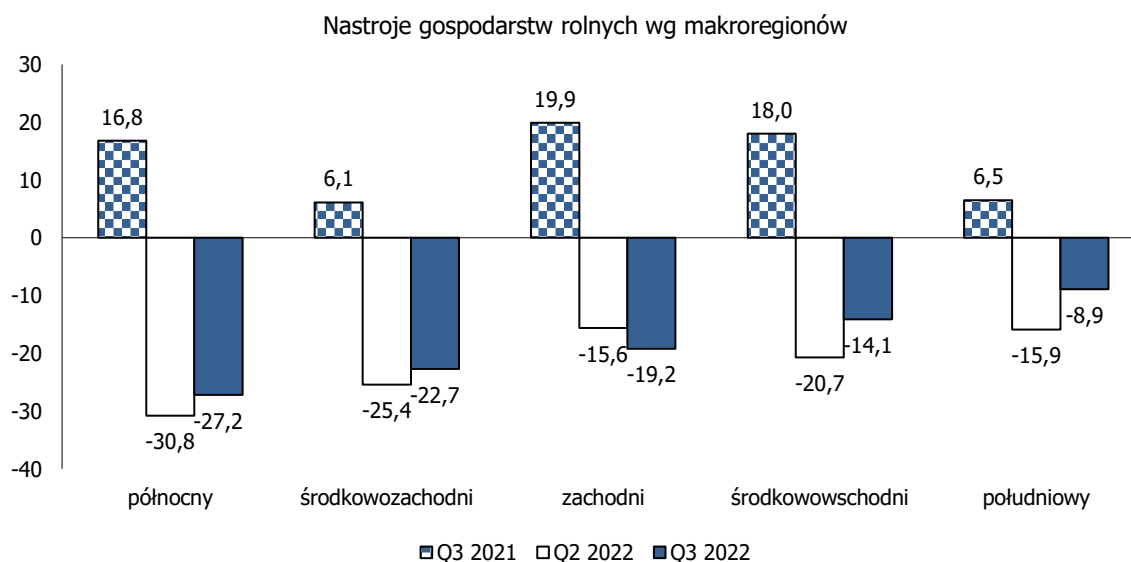
Wskaźnik koniunktury wg grup PKD 2007

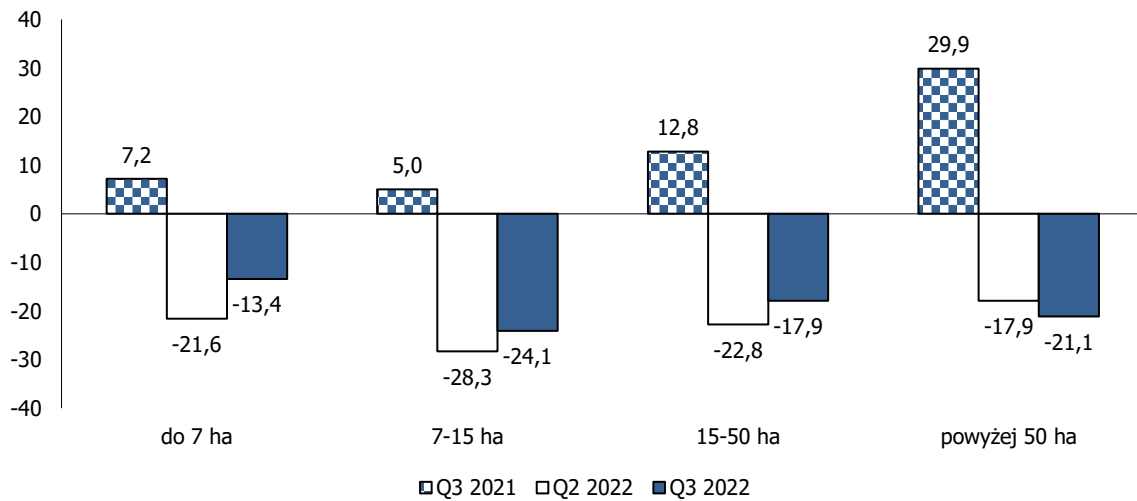
2. Nastroje gospodarstw rolnych

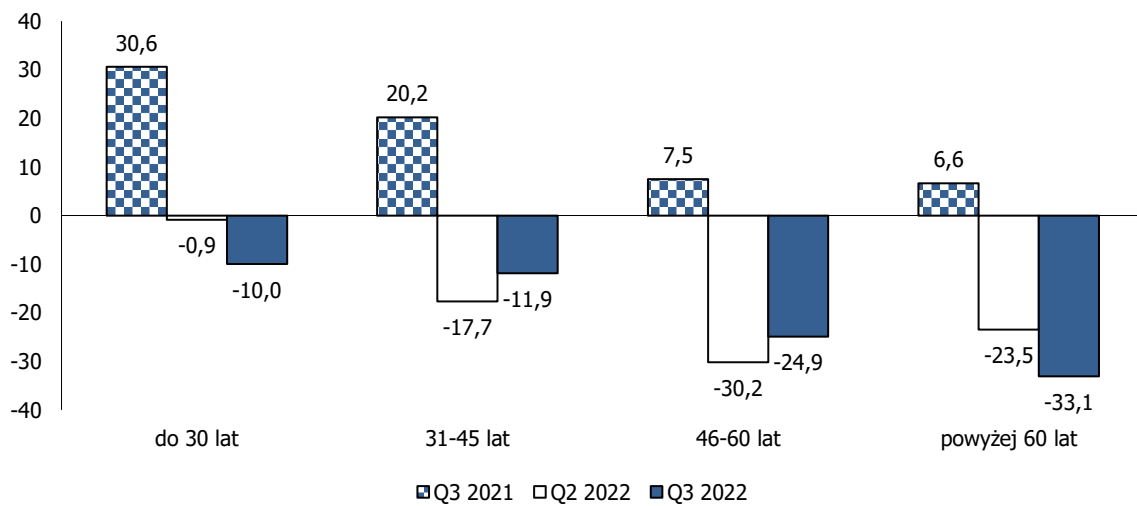
	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022
1. z ufnością	25,1	27,6	14,3	12,3	10,1	12,0
2. z obawą	61,8	59,4	59,7	57,3	57,0	56,4
3. ze strachem	13,2	13,0	26,1	30,4	32,9	31,6
saldo	11,9	14,6	-11,8	-18,1	-22,8	-19,6
wskaźnik zaufania	5,7	8,7	-17,8	-23,8	-28,5	-15,2

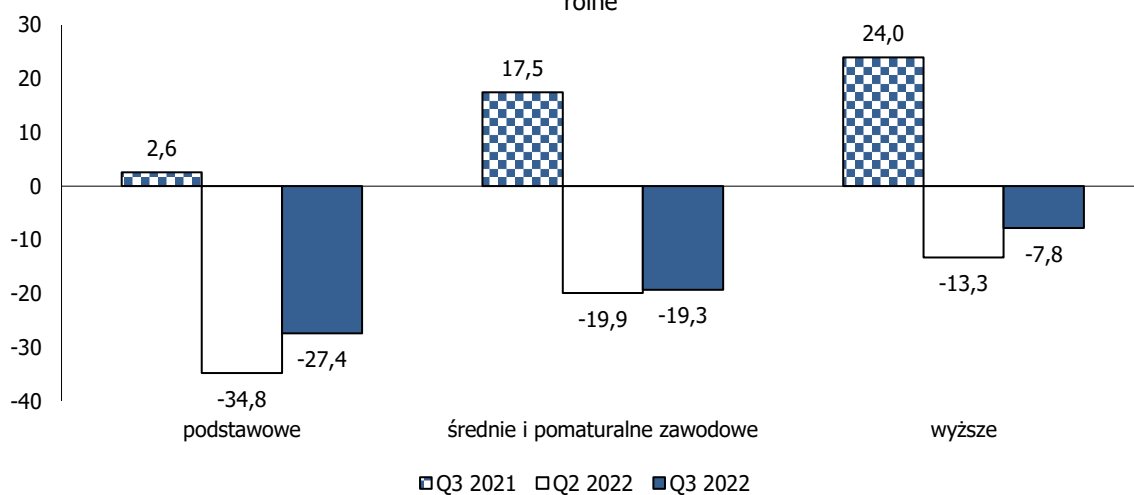
Nastroje gospodarstw rolnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

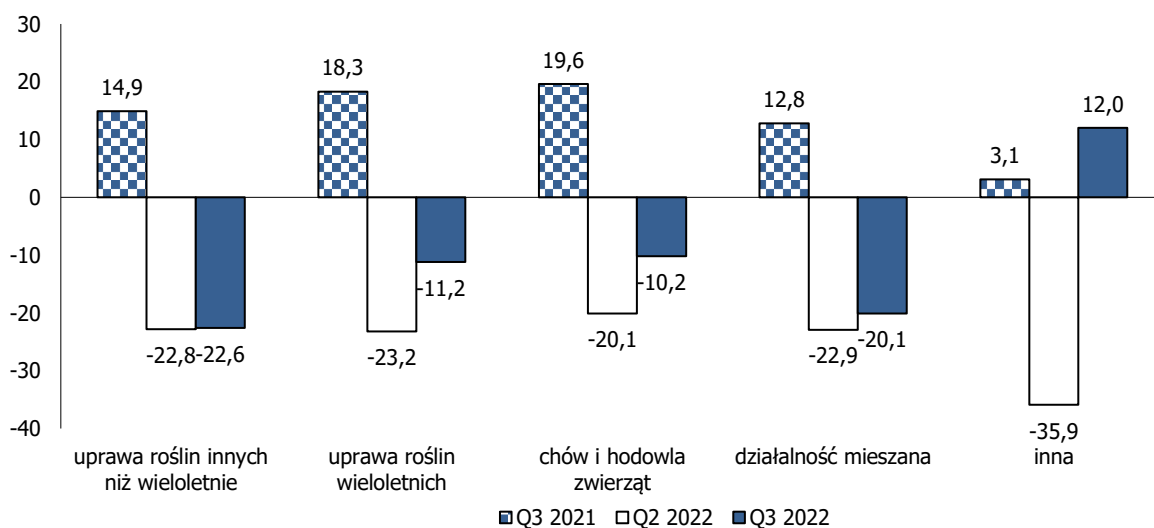
Nastroje gospodarstw rolnych wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

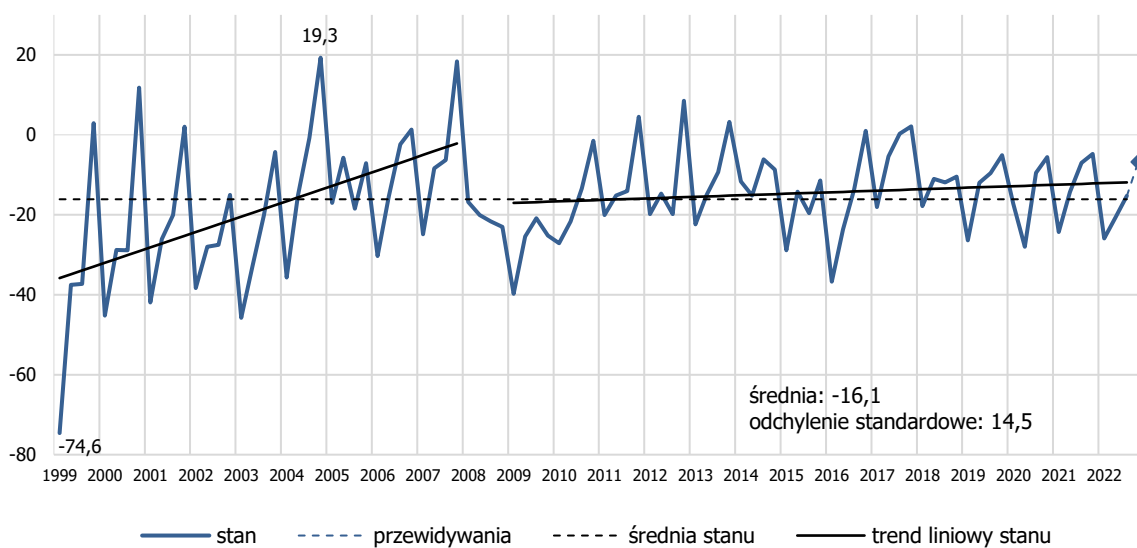
Nastroje gospodarstw rolnych wg wykształcenia osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

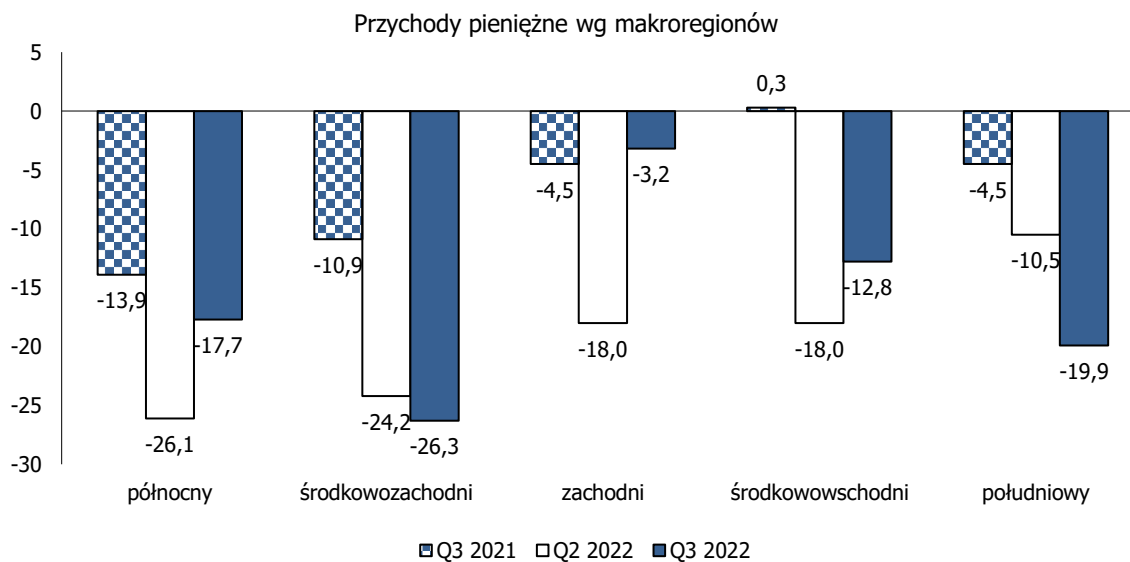
Nastroje gospodarstw rolnych wg grup PKD 2007

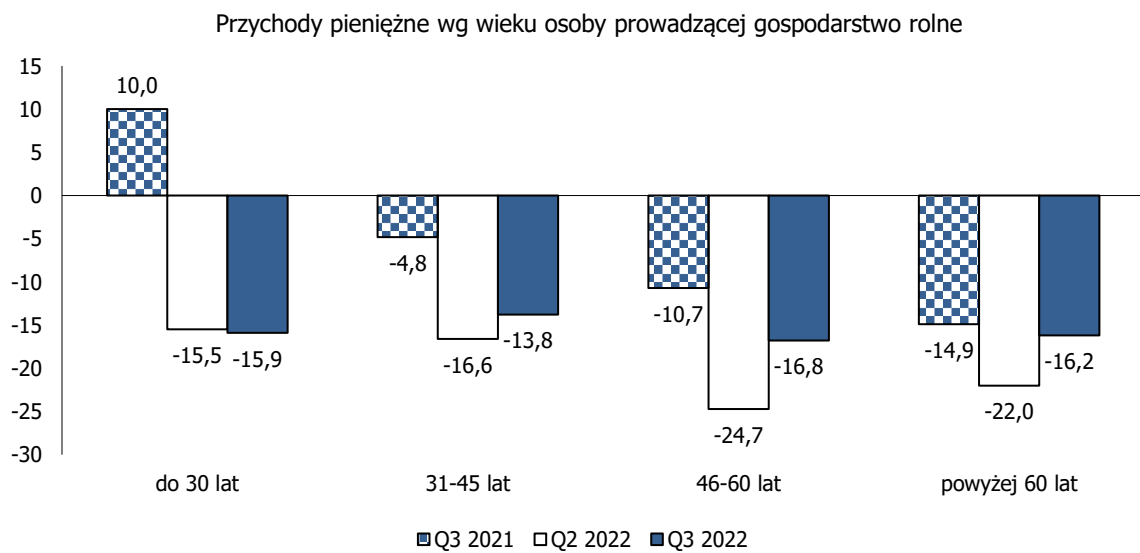
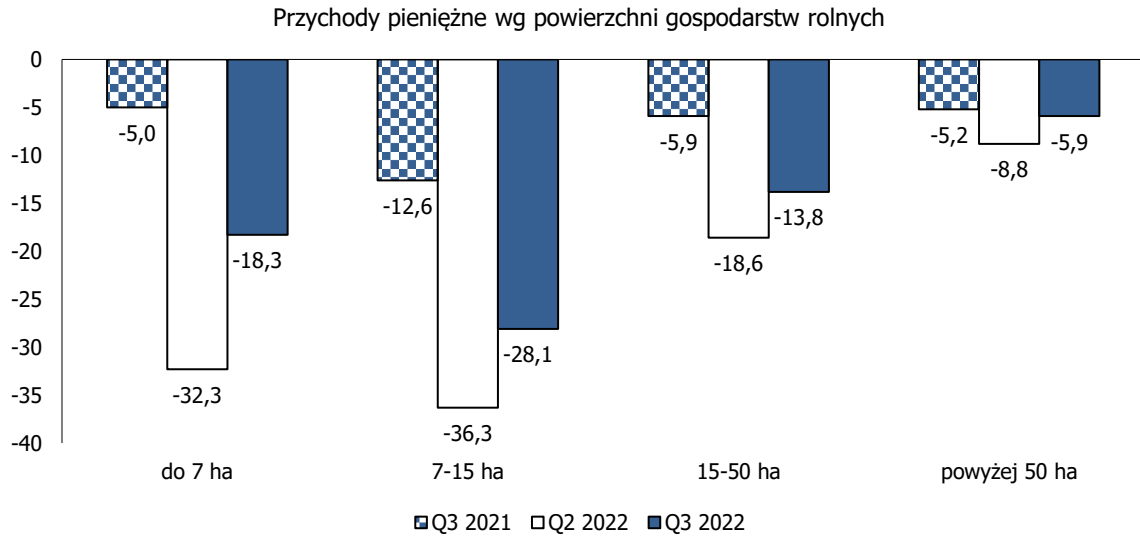

3. Przychody pieniężne

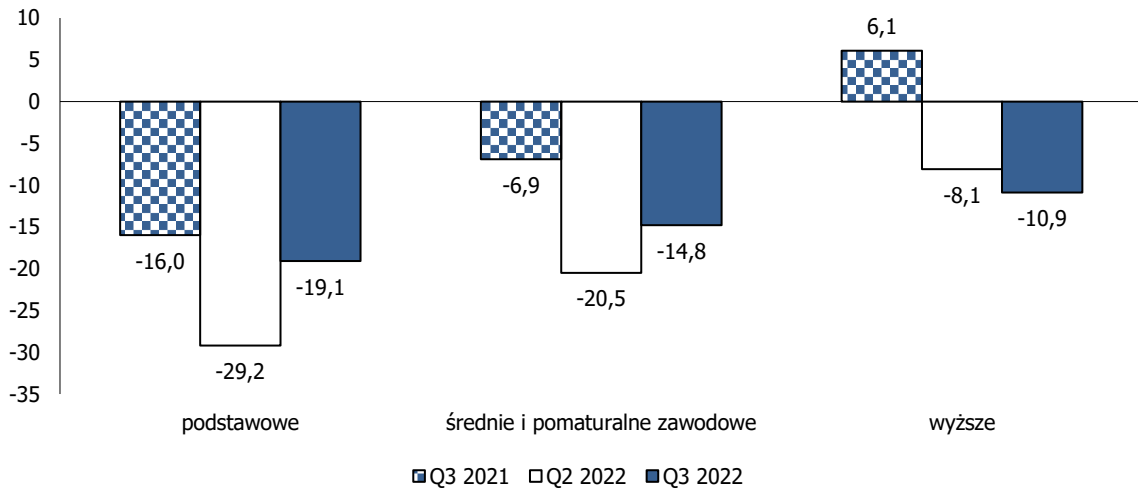

	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022	przewidywania
1. wzrosły	18,9	23,5	30,3	20,3	20,6	24,2	31,7
2. nie zmieniły się	47,9	46,0	34,6	33,5	38,0	36,2	29,8
3. zmalały	33,2	30,5	35,1	46,2	41,3	39,5	38,5
4. brak	8,7	6,9	5,9	10,2	10,9	7,6	4,9
saldo (1.-3.)	-14,3	-7,0	-4,8	-25,9	-20,7	-15,3	-6,8

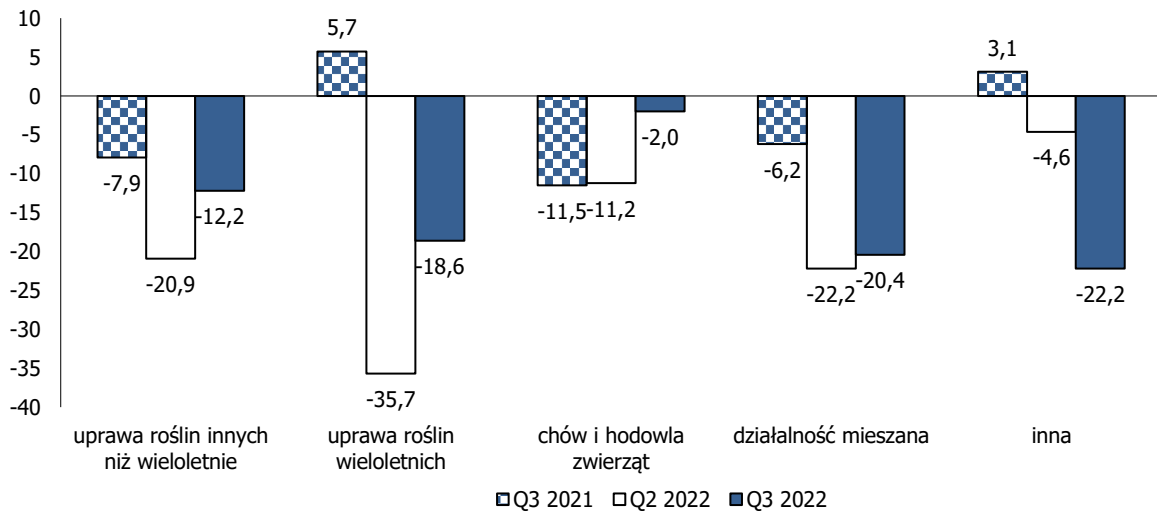

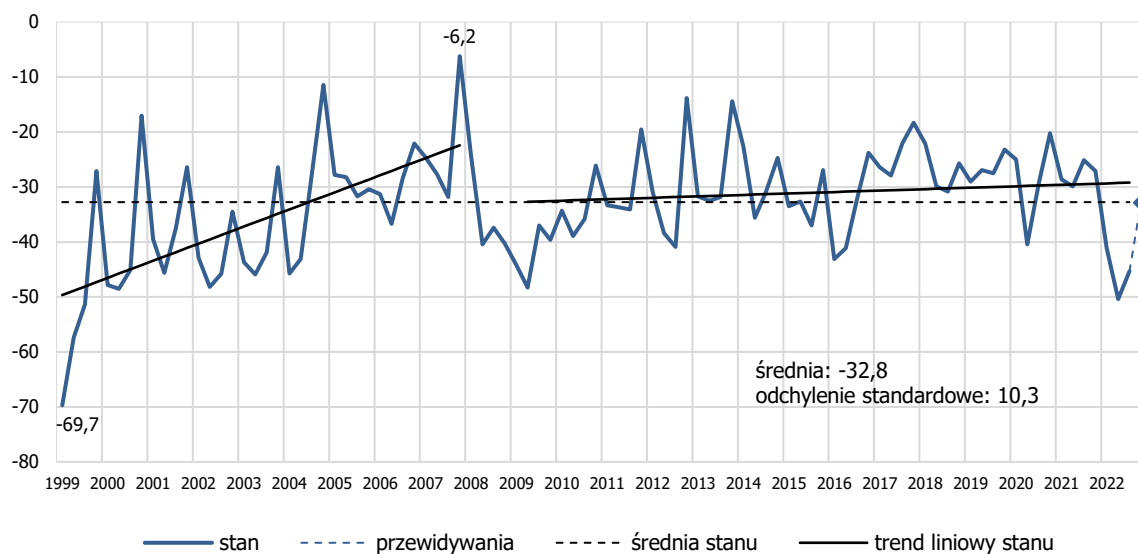
Przychody pieniężne wg wykształcenia osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

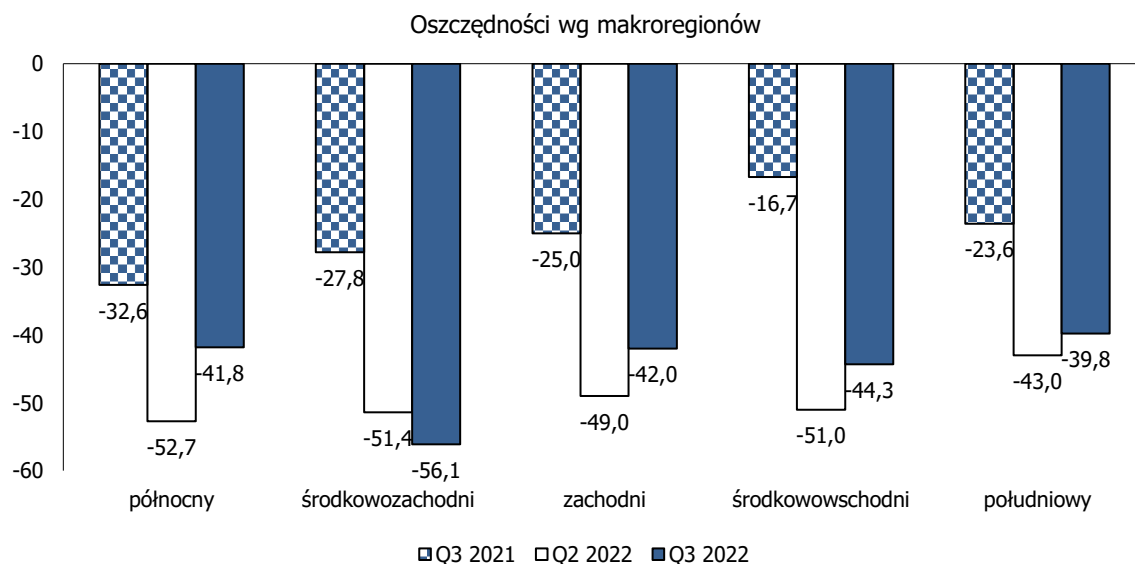
Przychody pieniężne wg grup PKD 2007

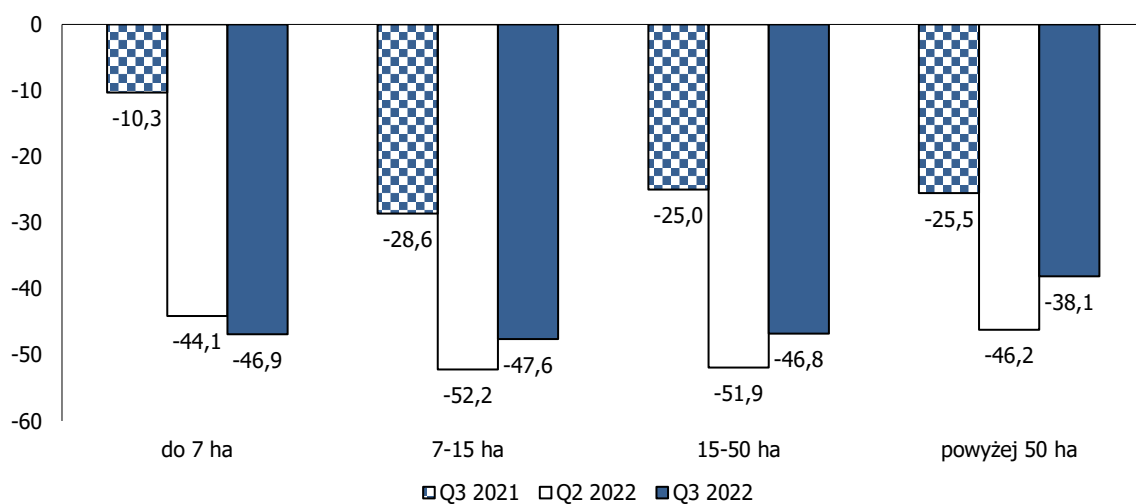
4. Oszczędności

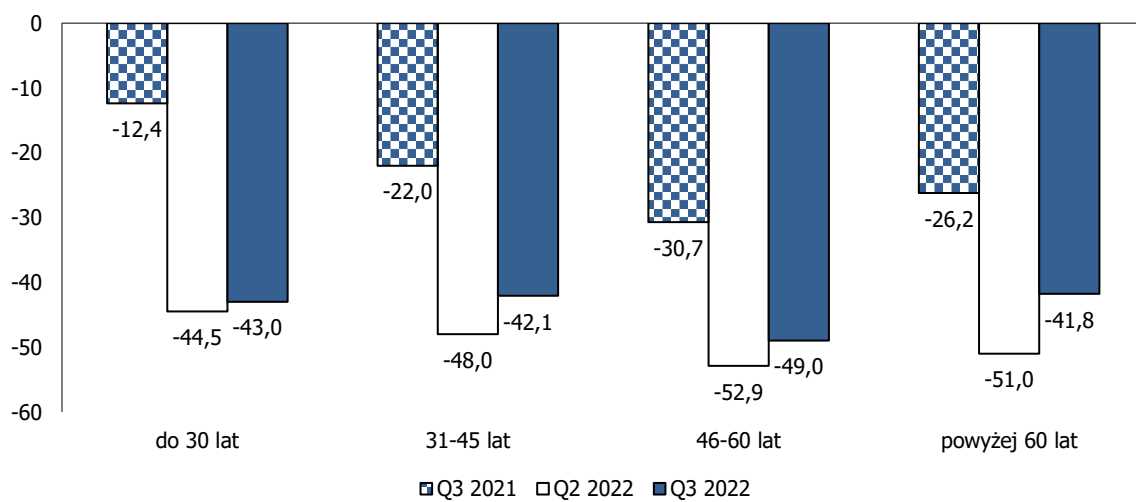
	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022	przewidywania
1. wzrosły	10,1	13,4	17,0	10,7	7,1	9,1	17,7
2. nie zmieniły się	49,9	48,2	38,9	37,5	35,5	36,5	31,7
3. zmalały	40,0	38,5	44,1	51,8	57,5	54,4	50,6
4. brak	13,4	13,2	16,4	15,5	18,1	18,5	19,0
saldo (1.-3.)	-29,9	-25,1	-27,1	-41,1	-50,4	-45,3	-32,9

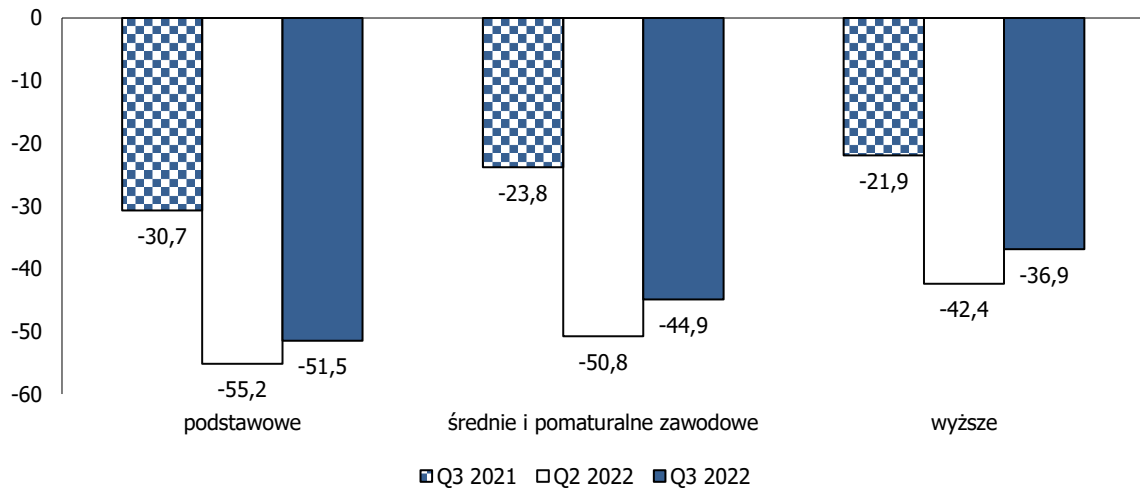
Oszczędności wg powierzchni gospodarstw rolnych

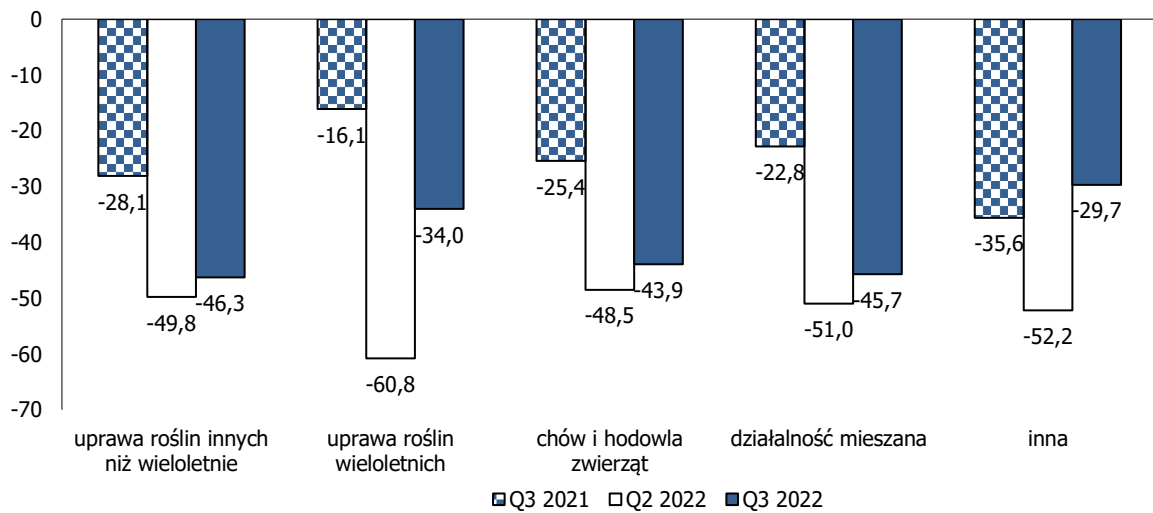
Oszczędności wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

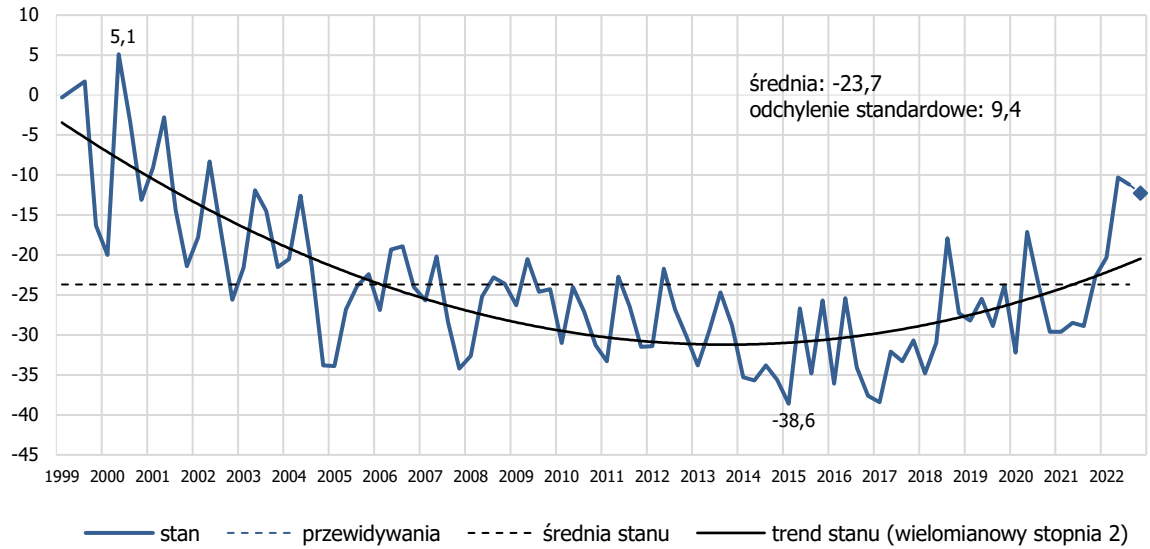
Oszczędności wg wykształcenia osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

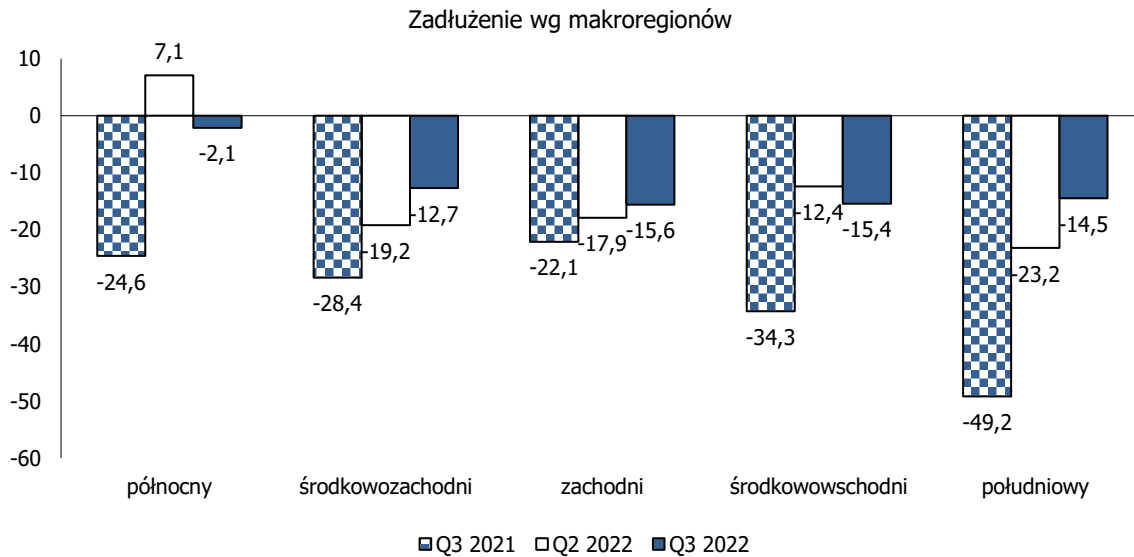
Oszczędności wg grup PKD 2007

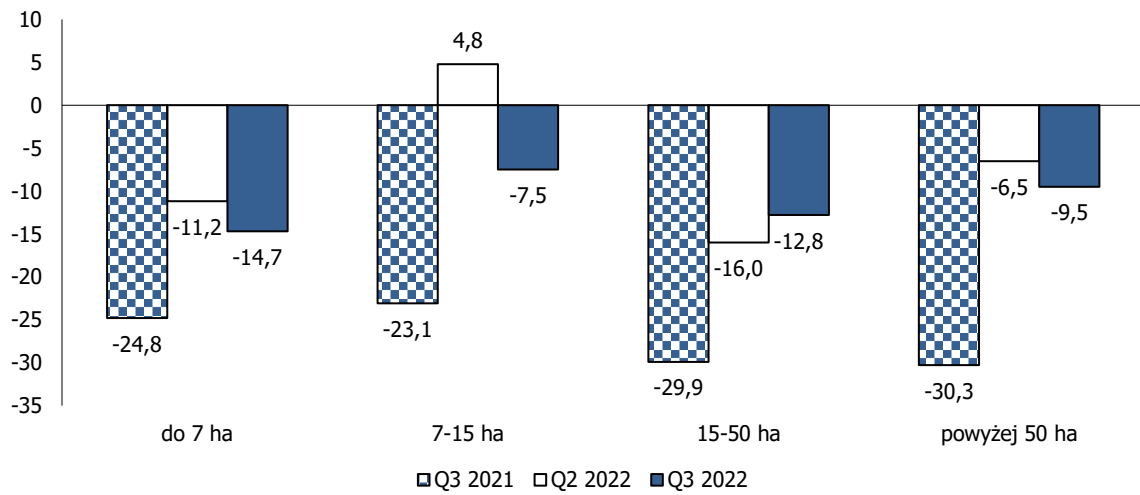
5. Zadłużenie

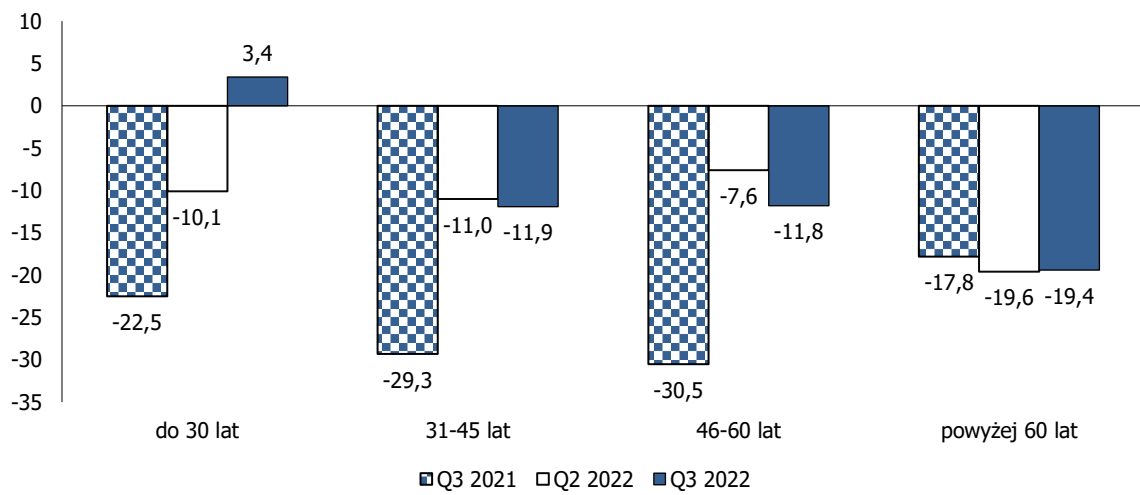
	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022	przewidywania
1. wzrosło	13,2	13,5	17,3	18,3	21,8	23,0	25,8
2. nie zmieniło się	45,2	44,2	42,7	43,1	46,2	42,8	36,1
3. zmalało	41,7	42,4	40,0	38,6	32,1	34,2	38,1
4. brak	39,4	39,1	37,6	38,1	39,9	35,5	36,2
saldo (1.-3.)	-28,5	-28,9	-22,7	-20,3	-10,3	-11,2	-12,3

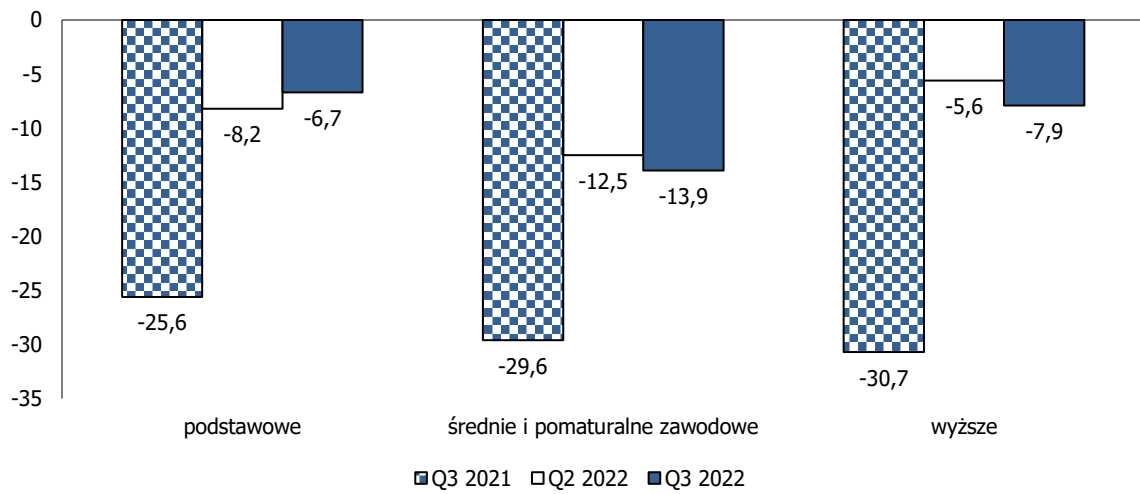
Zadłużenie wg powierzchni gospodarstw rolnych

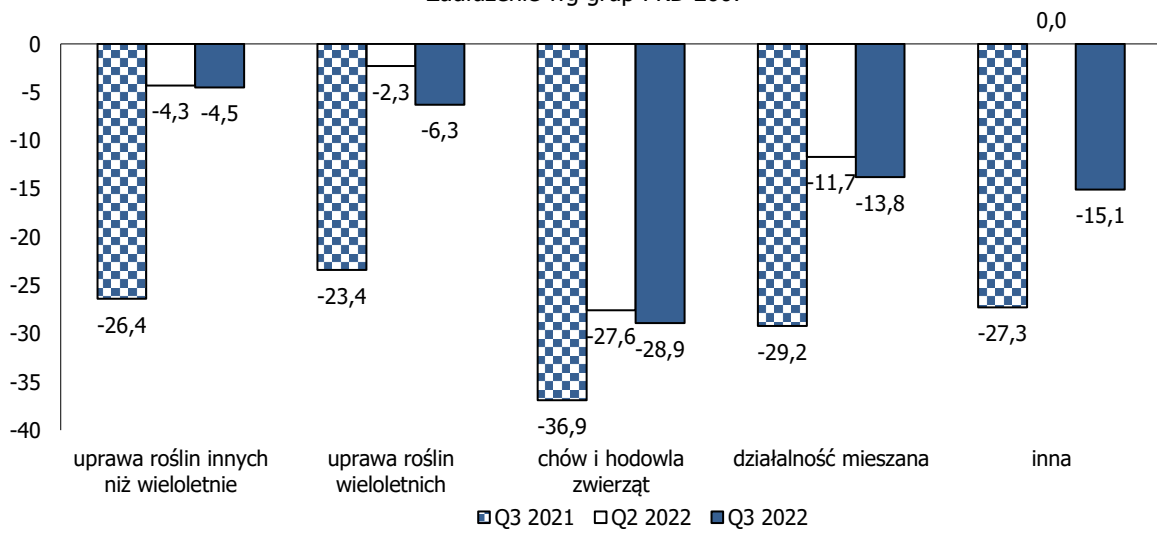
Zadłużenie wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

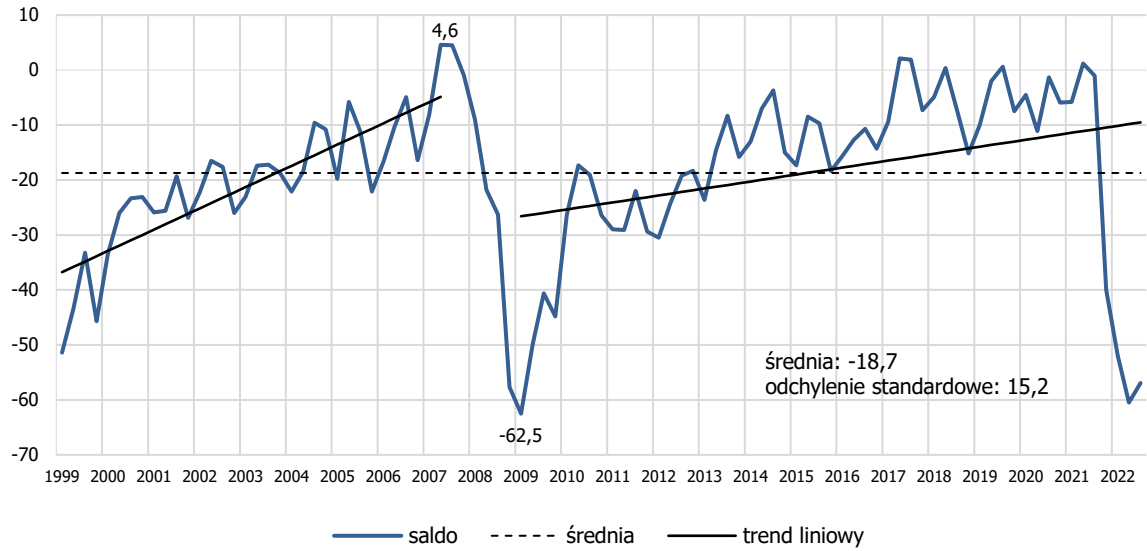
Zadłużenie wg wykształcenia osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

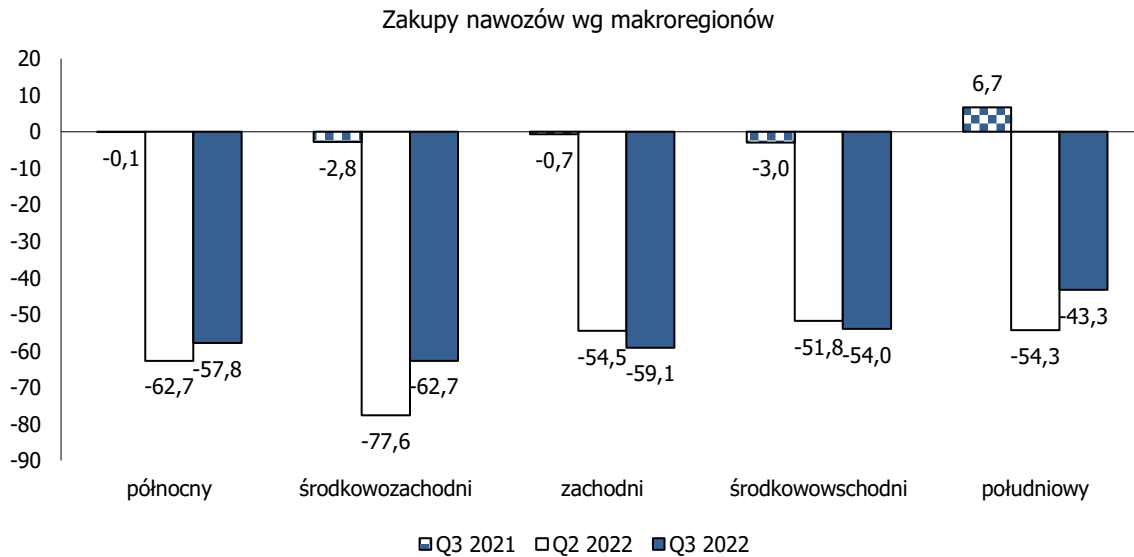
Zadłużenie wg grup PKD 2007

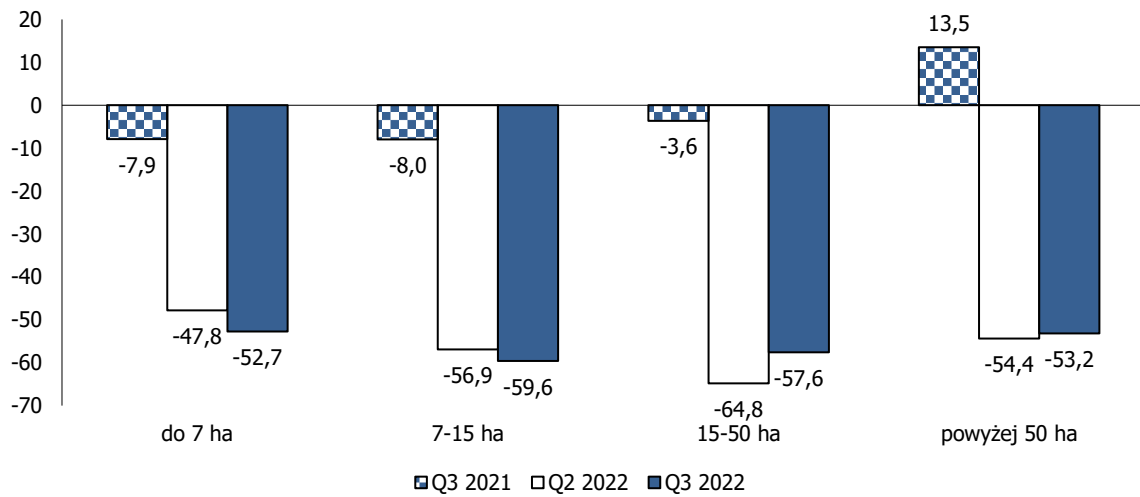
6. Zakupy nawozów mineralnych

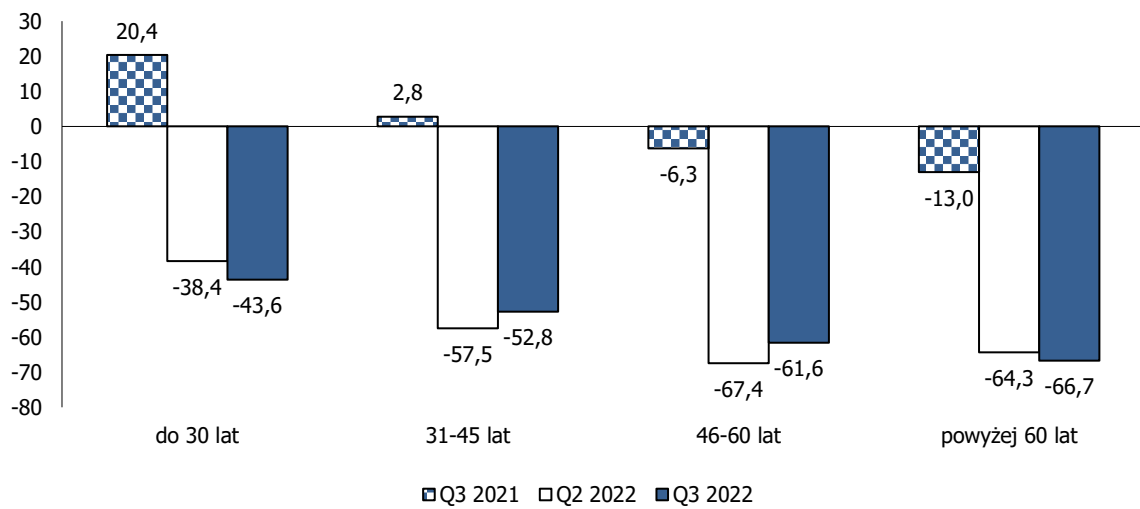
	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022
1. wzrosły	18,6	20,0	13,6	11,9	10,5	10,0
2. nie zmieniły się	64,0	59,0	32,8	24,3	18,5	23,1
3. zmalały	17,4	21,0	53,6	63,8	71,0	66,9
4. nie dokonano	4,6	4,4	18,2	24,8	16,2	12,3
saldo (1.-3.)	1,2	-1,0	-40,0	-51,9	-60,5	-56,9

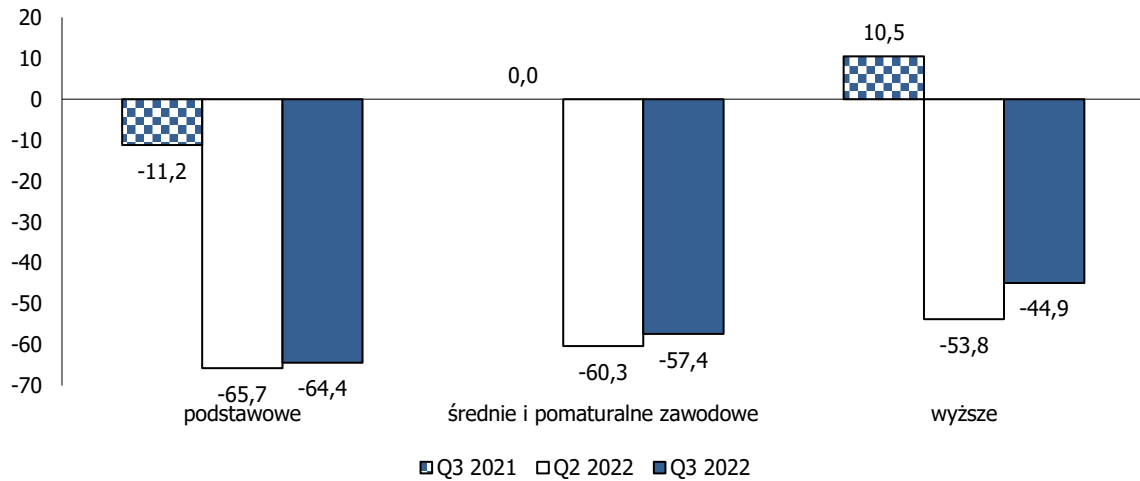
Zakupy nawozów wg powierzchni gospodarstw rolnych

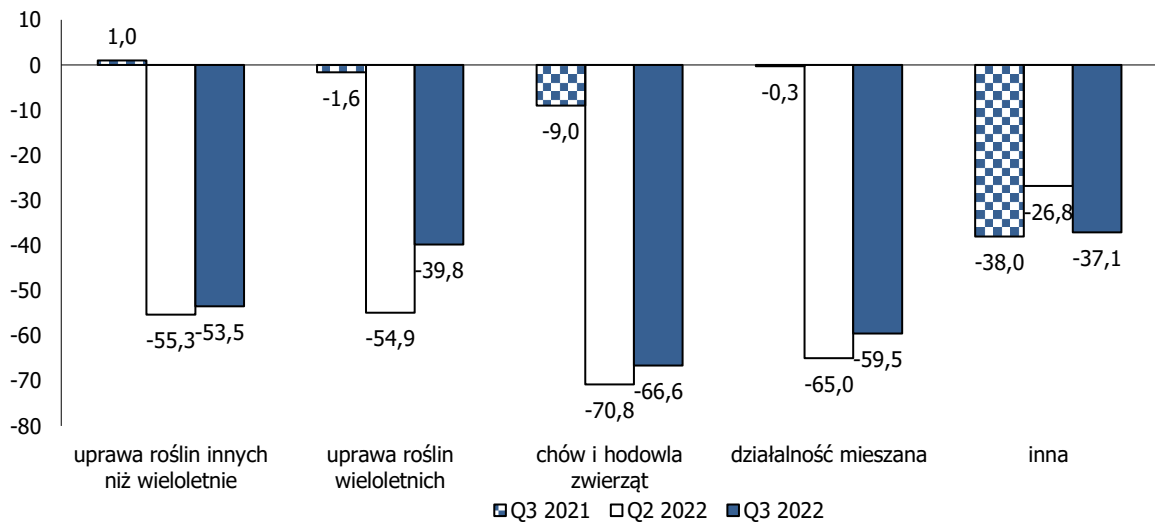
Zakupy nawozów wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

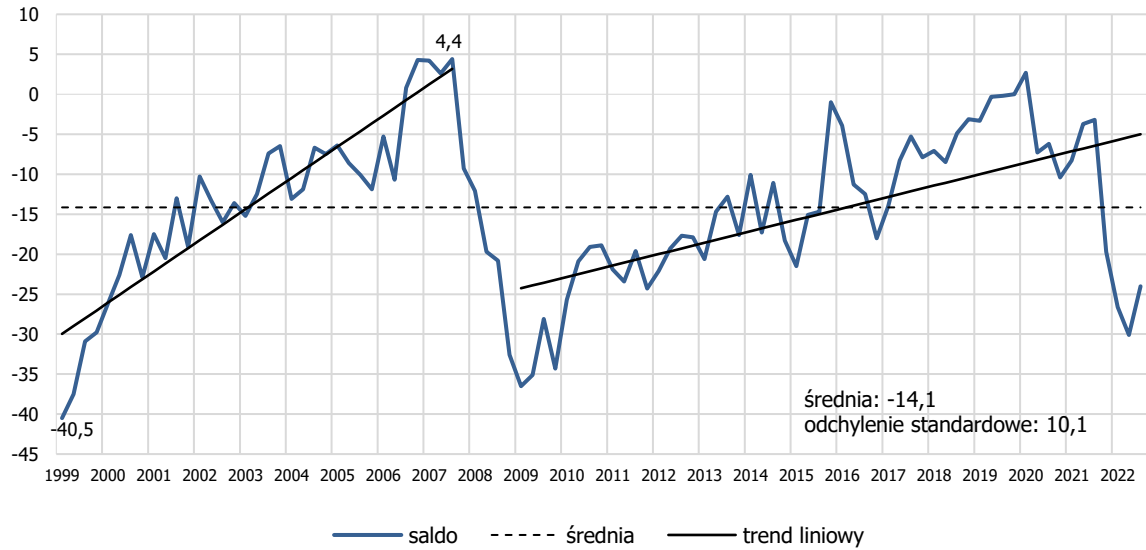
Zakupy nawozów wg wykształcenia osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

Zakupy nawozów wg grup PKD 2007

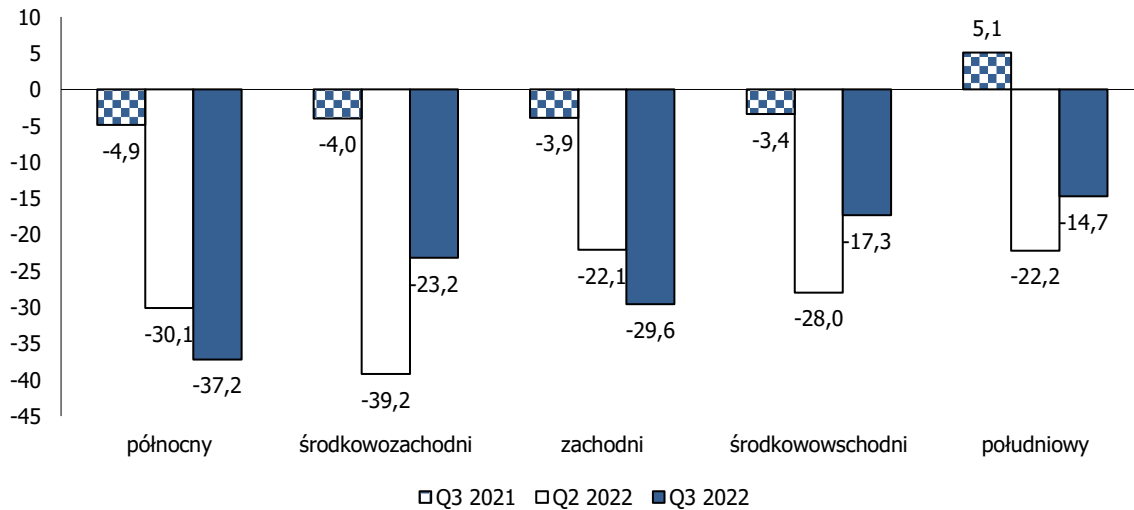

7. Zakupy pasz treściwych

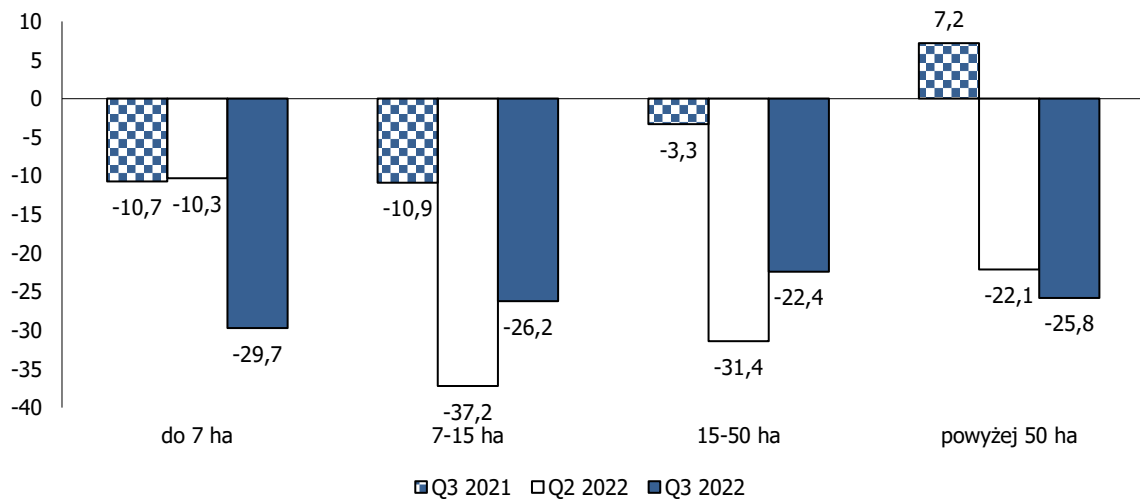

	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022
1. wzrosły	14,7	17,2	11,1	9,6	9,0	11,1
2. nie zmieniły się	66,9	62,4	58,0	54,2	51,9	53,8
3. zmalały	18,4	20,4	30,8	36,2	39,1	35,1
4. nie dokonano	41,2	42,3	44,8	47,4	46,7	45,4
saldo (1.-3.)	-3,7	-3,2	-19,7	-26,6	-30,1	-24,0

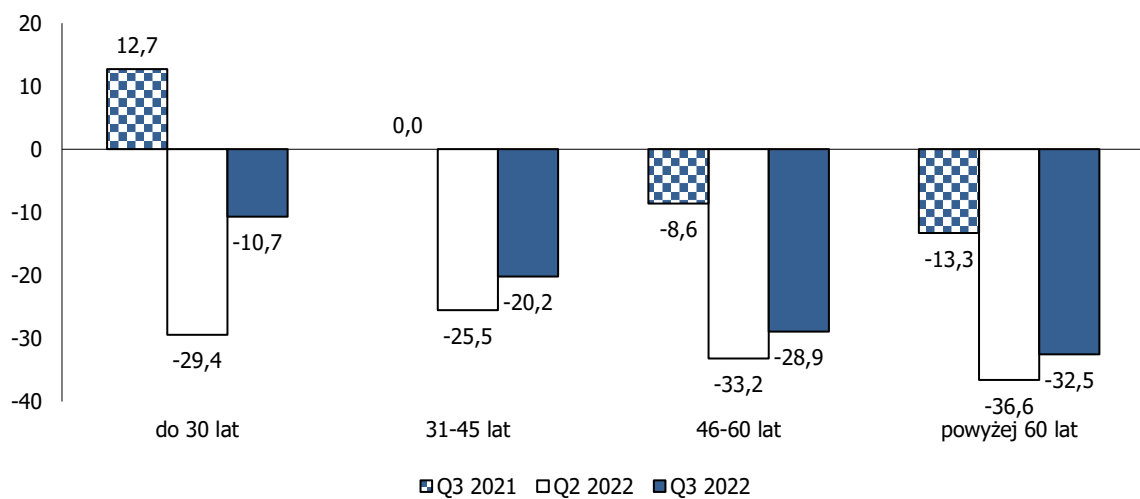
Zakupy pasz wg makroregionów

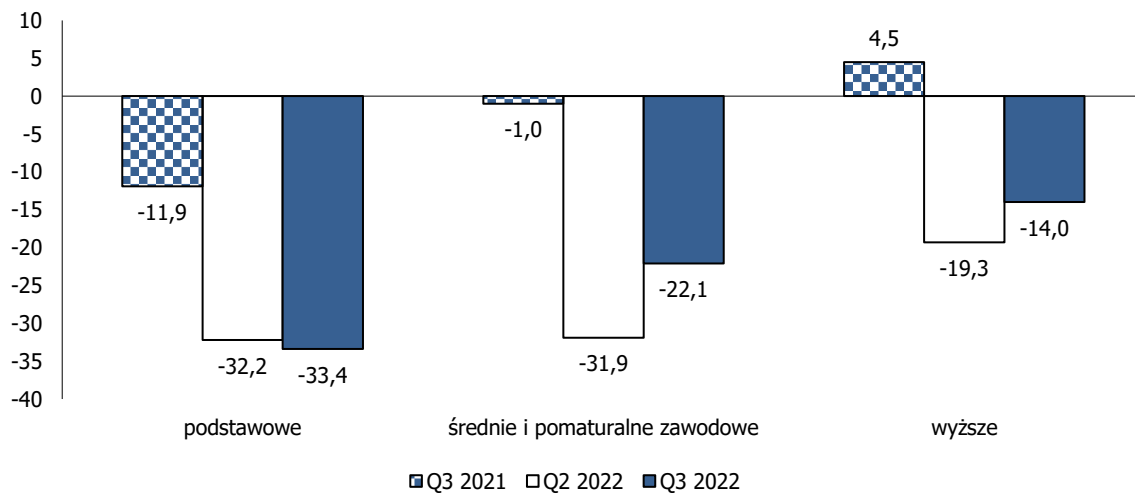
Zakupy pasz wg powierzchni gospodarstw rolnych

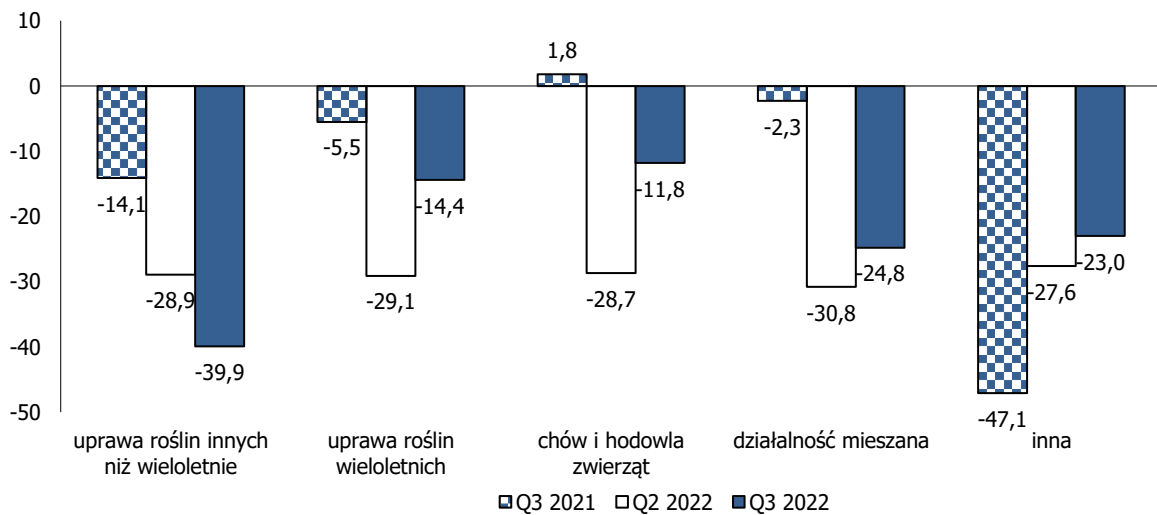
Zakupy pasz wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

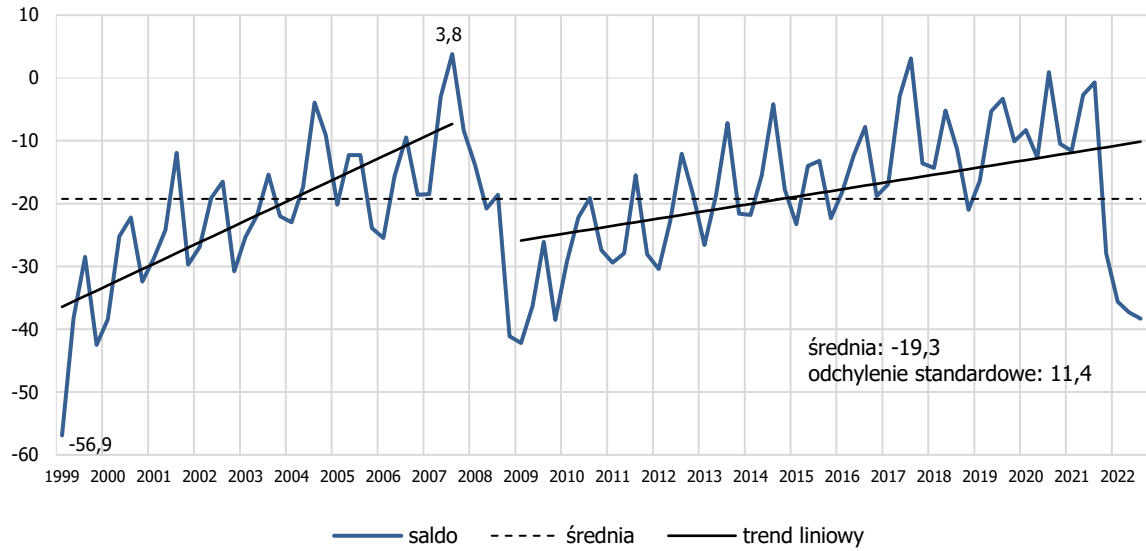
Zakupy pasz wg wykształcenia osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

Zakupy pasz wg grup PKD 2007

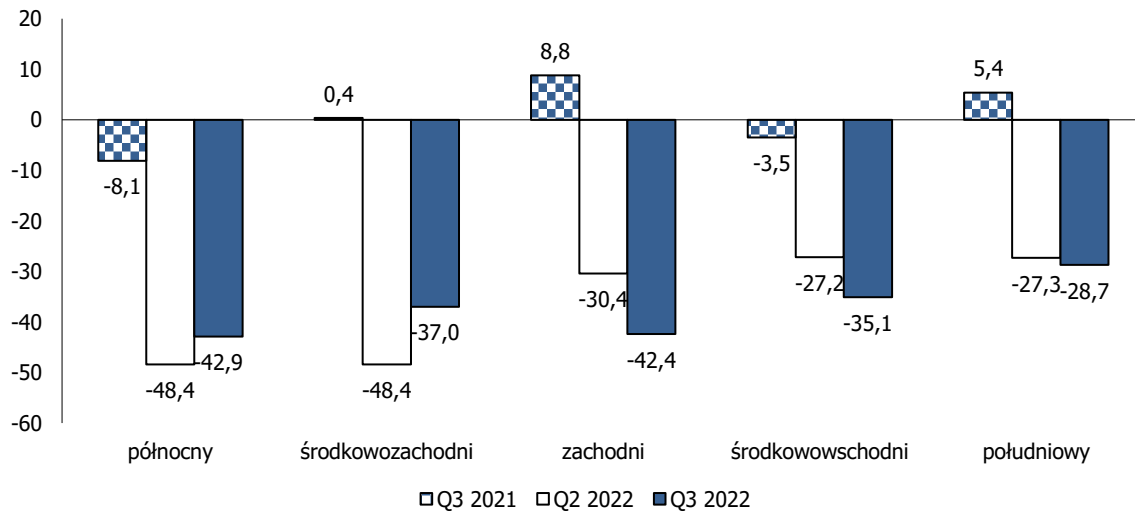

8. Zakupy środków ochrony roślin

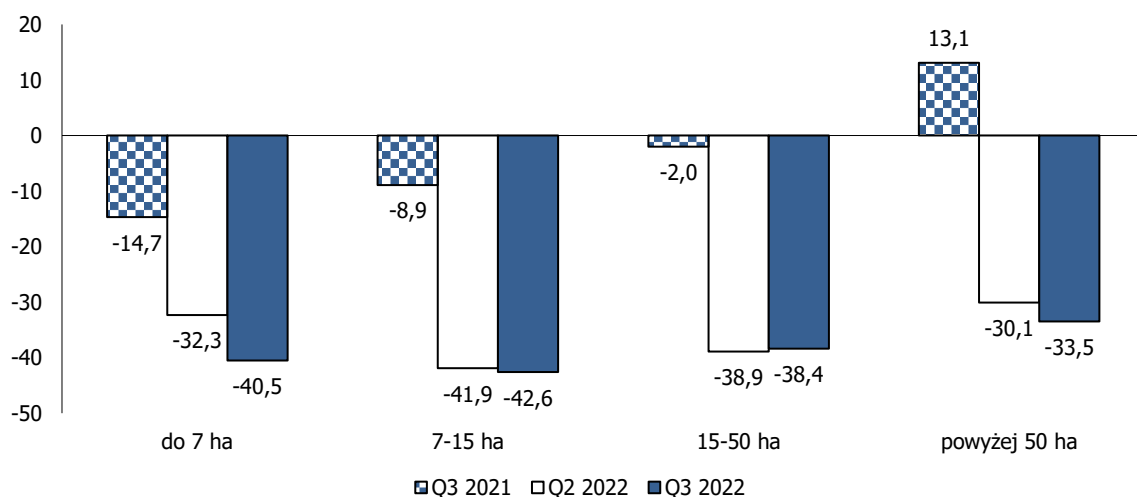

	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022
1. wzrosły	15,4	20,2	11,3	10,8	9,9	9,1
2. nie zmieniły się	66,6	58,9	49,6	42,8	42,9	43,5
3. zmalały	18,1	20,9	39,2	46,4	47,2	47,4
4. nie dokonano	6,6	4,6	17,2	22,6	13,8	10,2
saldo (1.-3.)	-2,7	-0,7	-27,9	-35,6	-37,3	-38,3

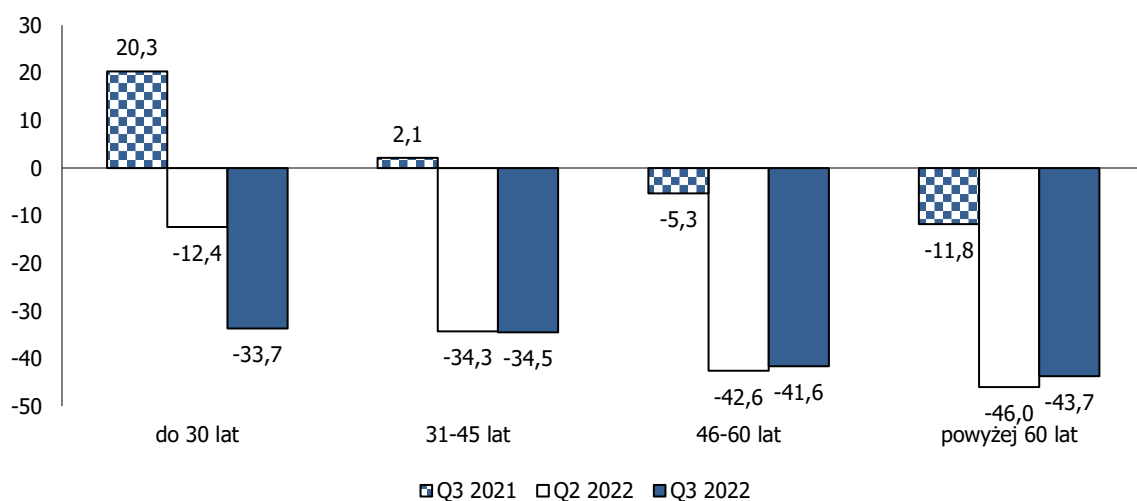
Zakupy środków ochrony roślin wg makroregionów

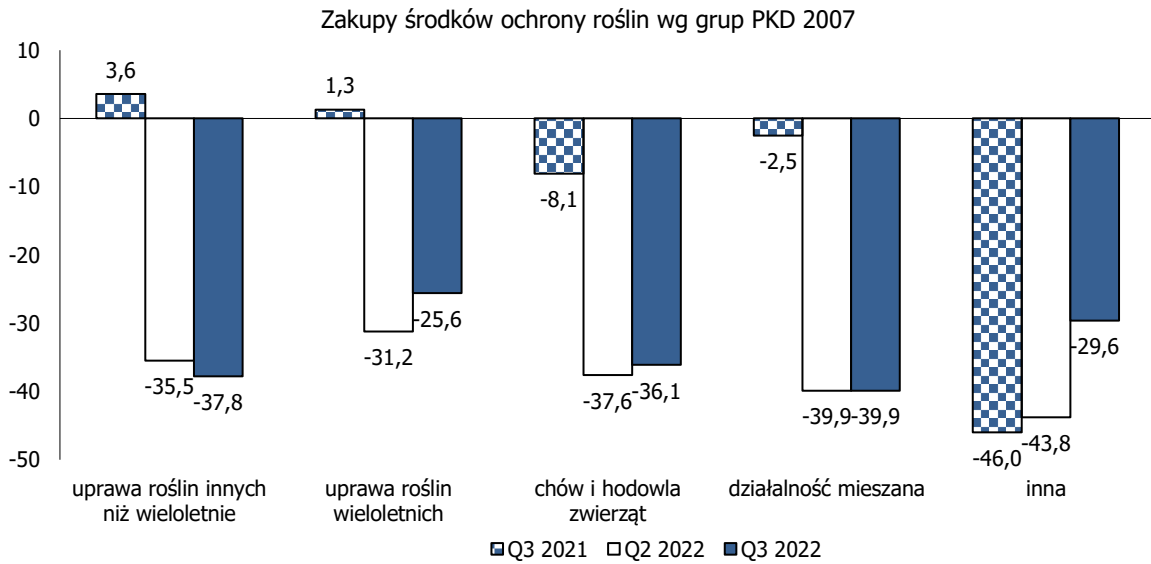
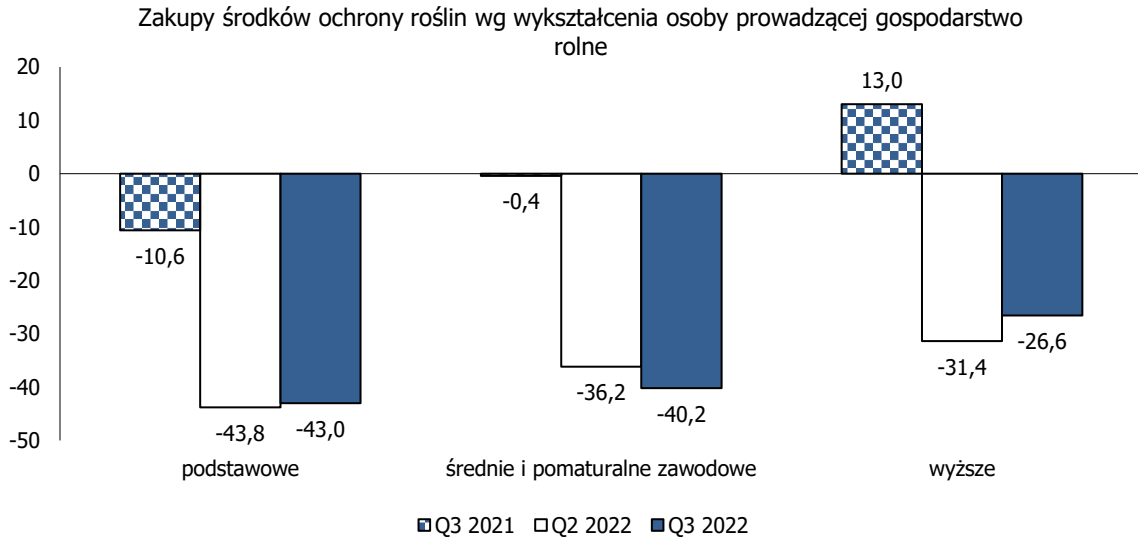

Zakupy środków ochrony roślin wg powierzchni gospodarstw rolnych

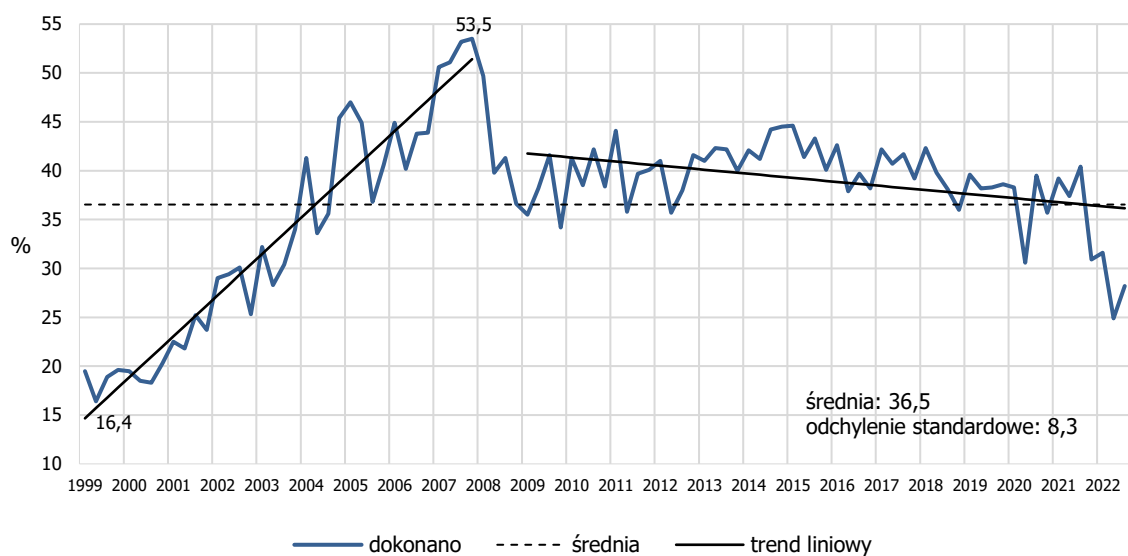

Zakupy środków ochrony roślin wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

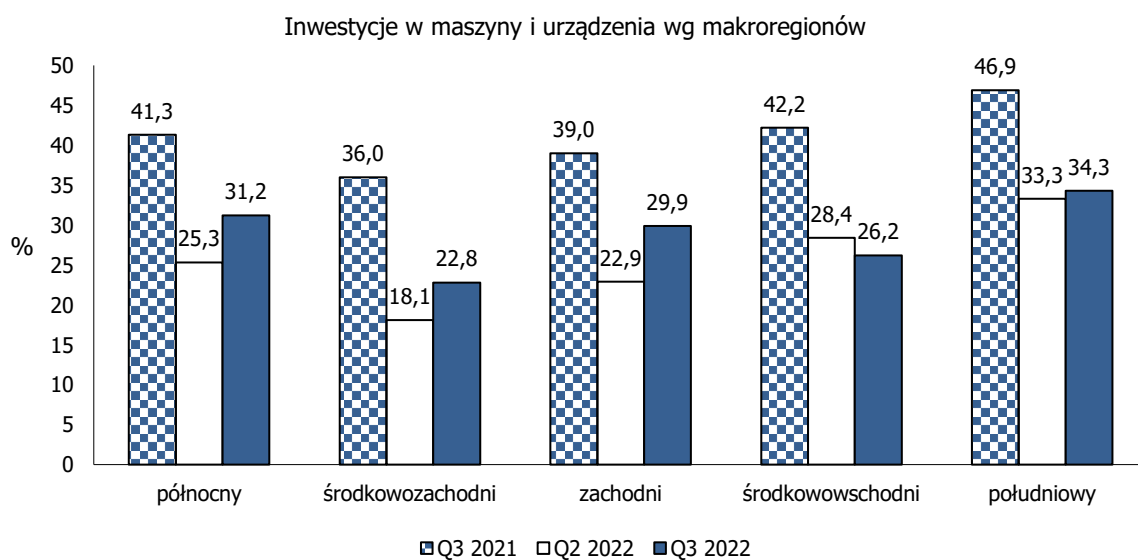

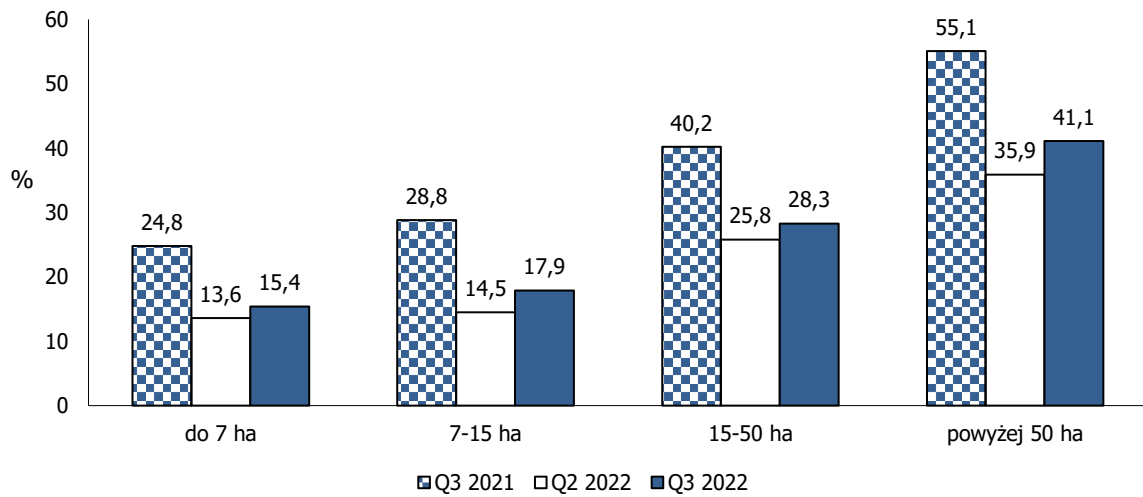
9. Inwestycje w maszyny i urządzenia

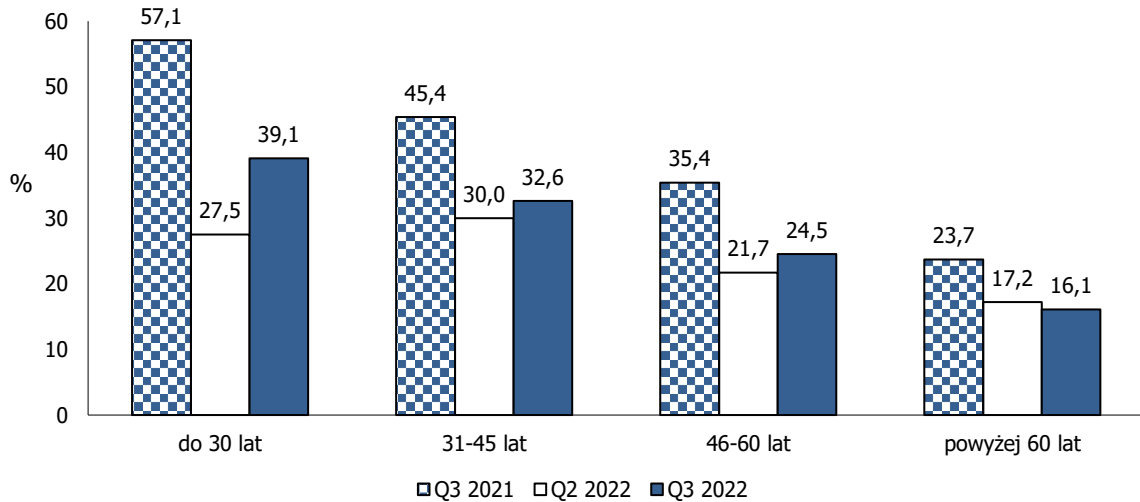
w %	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022
dokonano	37,4	40,4	30,9	31,6	24,9	28,2
nie dokonano	62,6	59,6	69,1	68,4	75,1	71,8

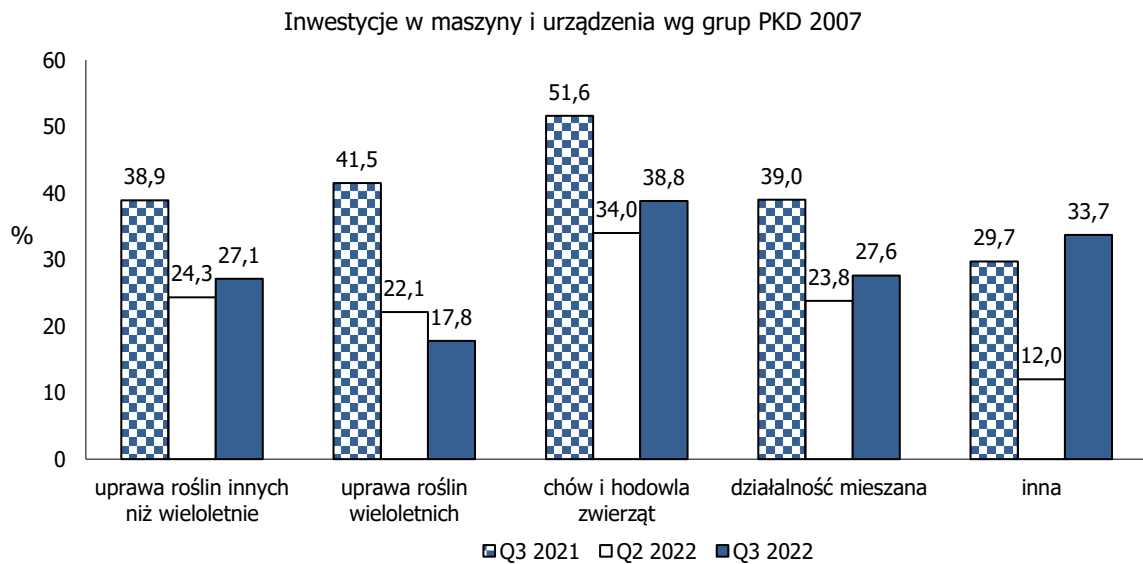
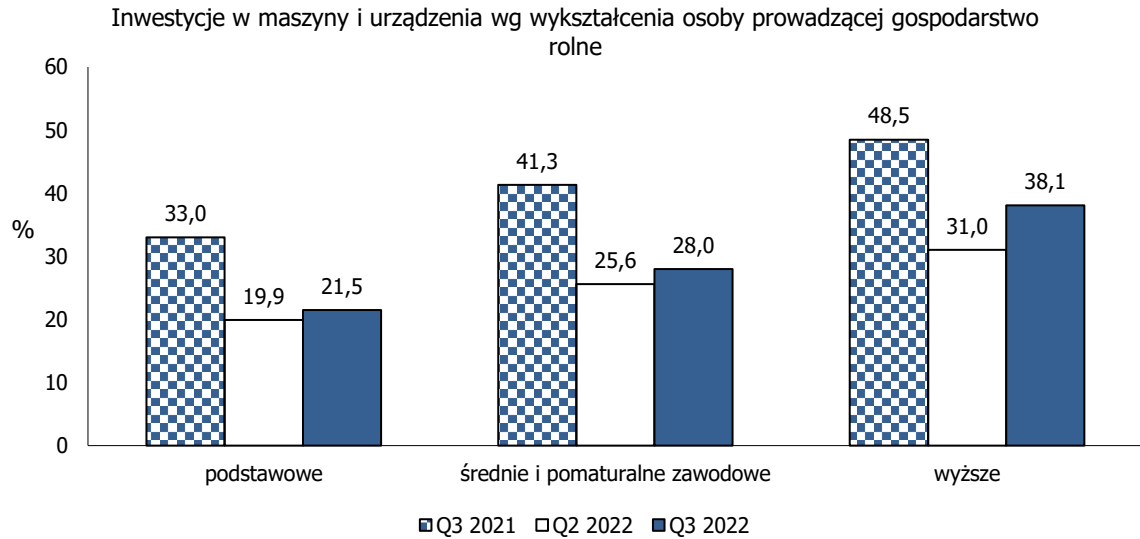

Inwestycje w maszyny i urządzenia wg powierzchni gospodarstw rolnych

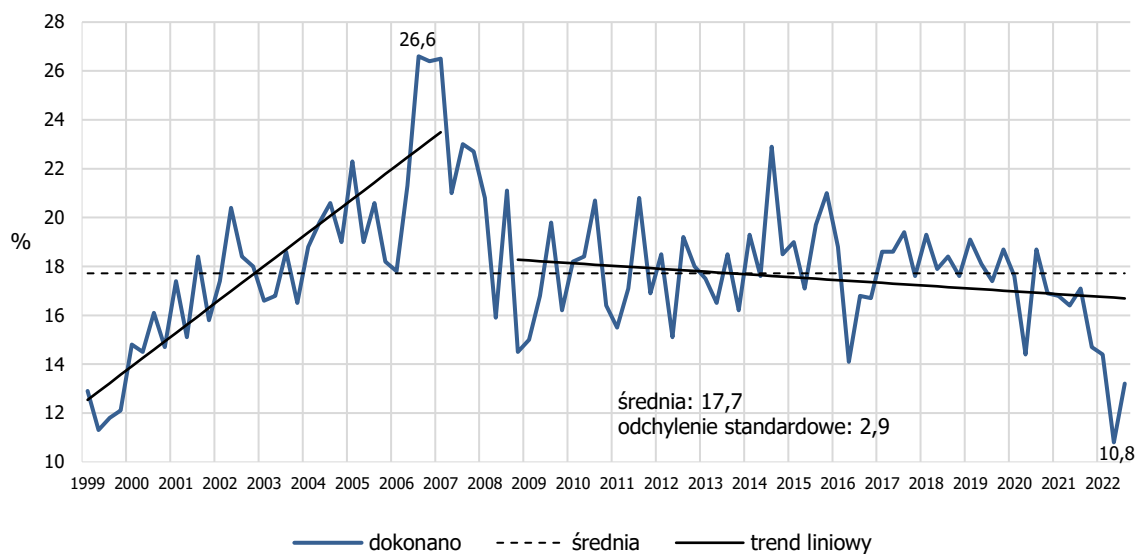

Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

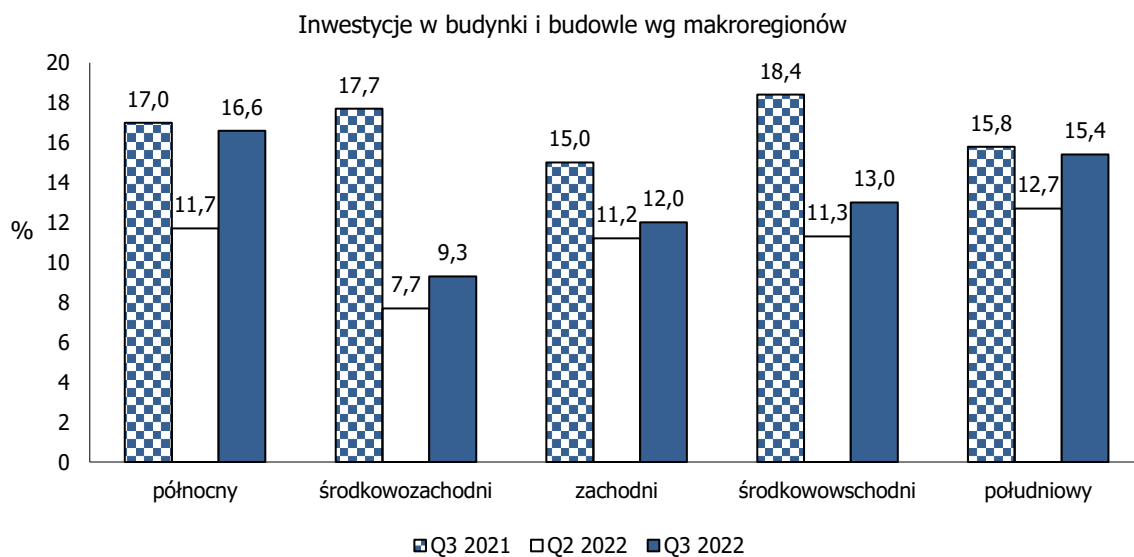

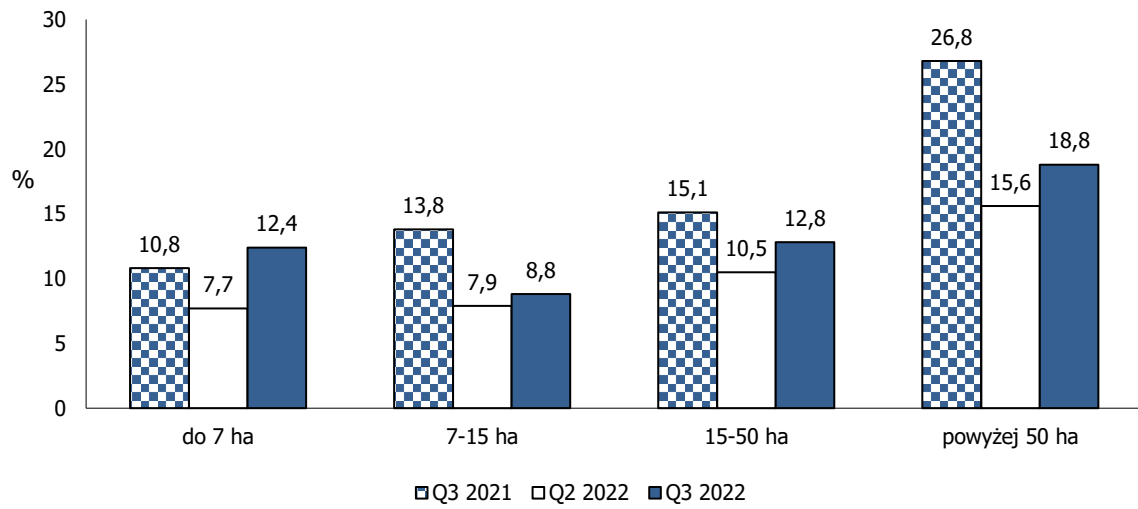
10. Inwestycje w budynki i budowlę

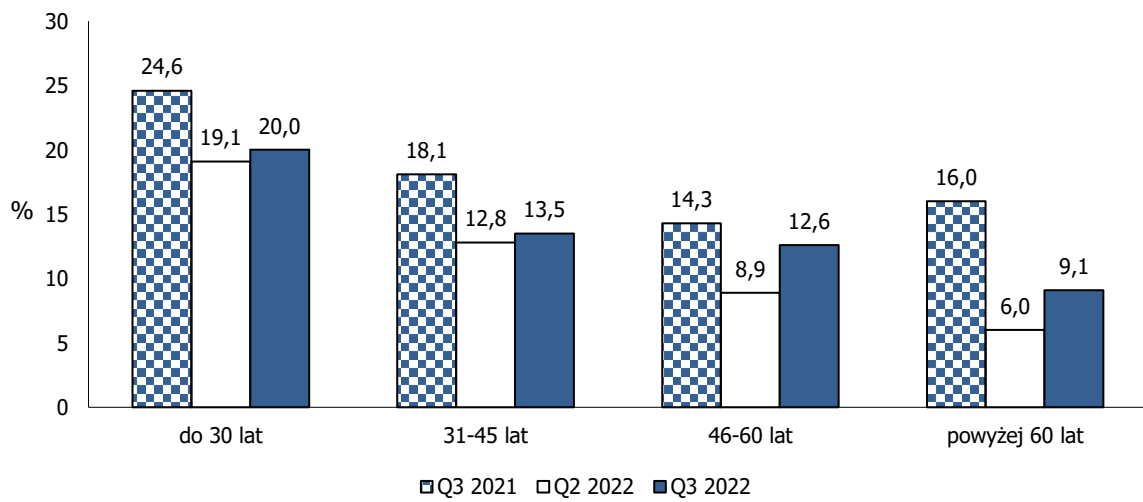
w %	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022
dokonano	16,4	17,1	14,7	14,4	10,8	13,2
nie dokonano	83,6	82,9	85,3	85,6	89,2	86,8

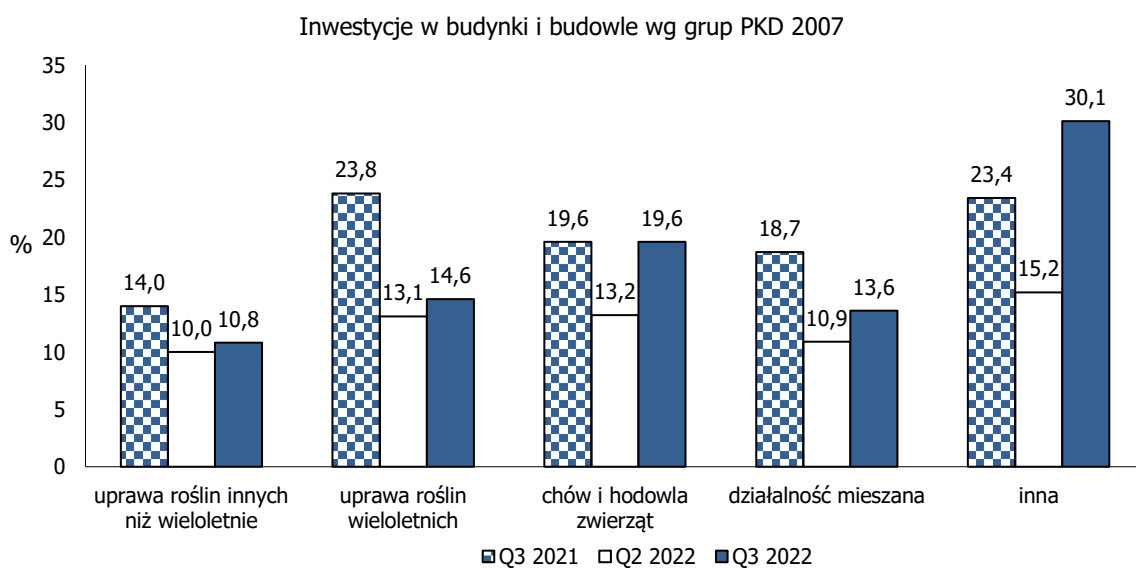
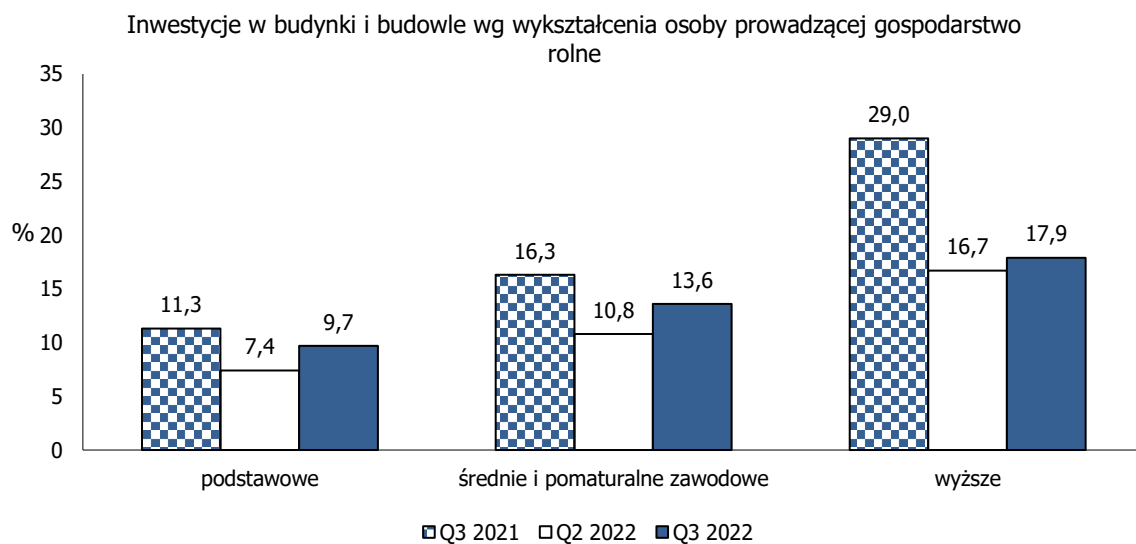

Inwestycje w budynki i budowle wg powierzchni gospodarstw rolnych

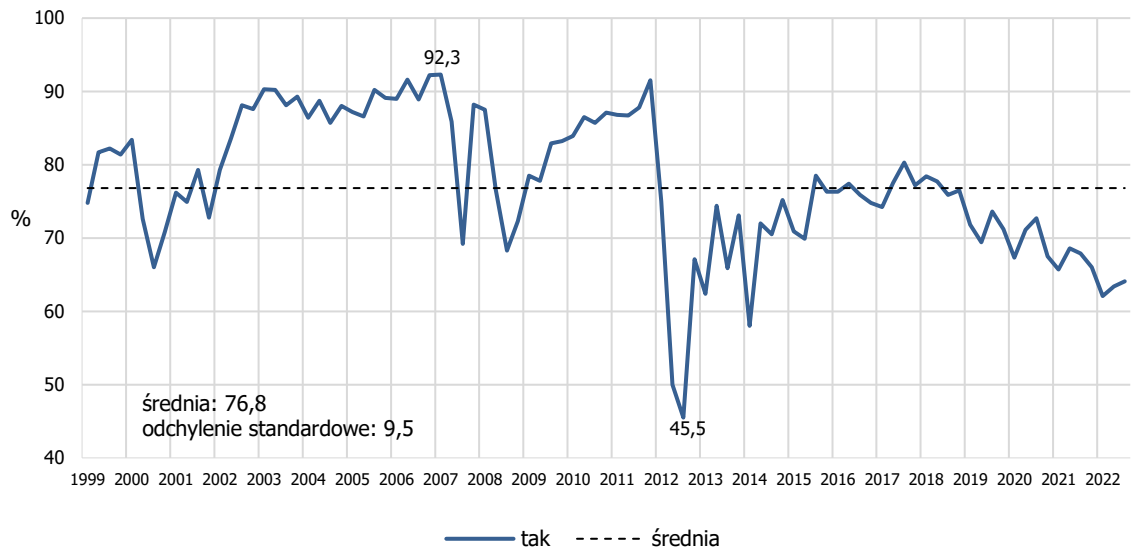

Inwestycje w budynki i budowle wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

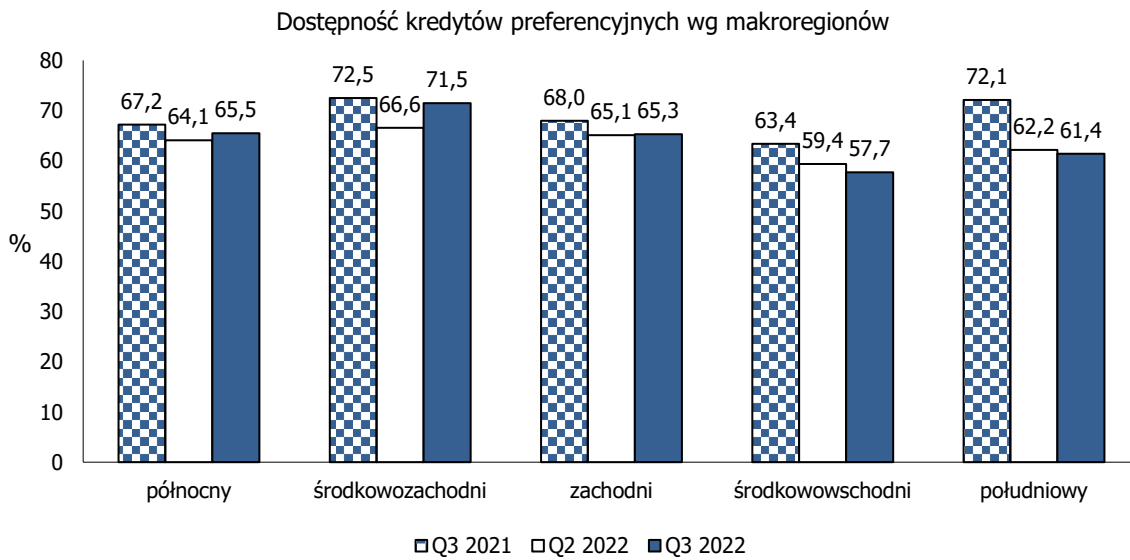

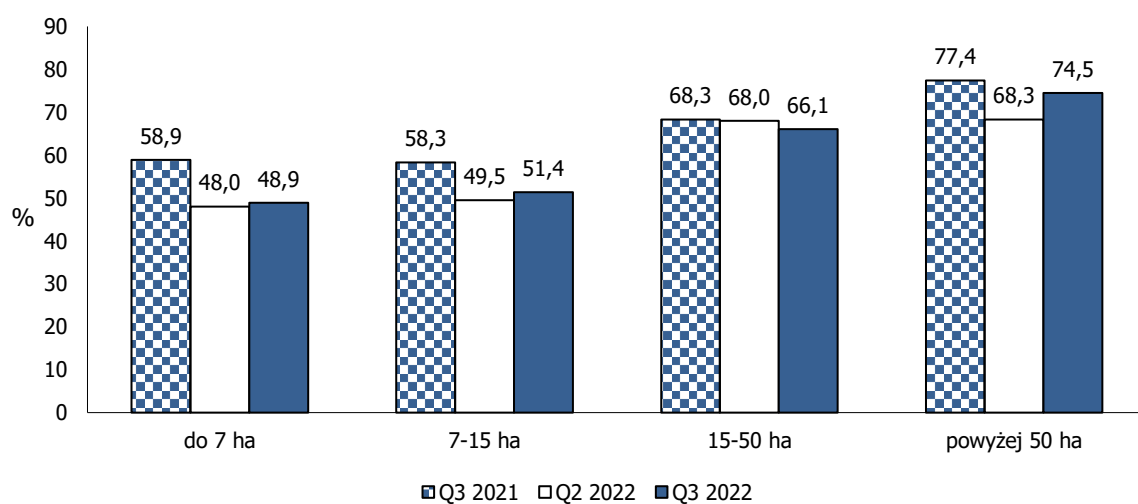
11. Dostępność kredytów preferencyjnych

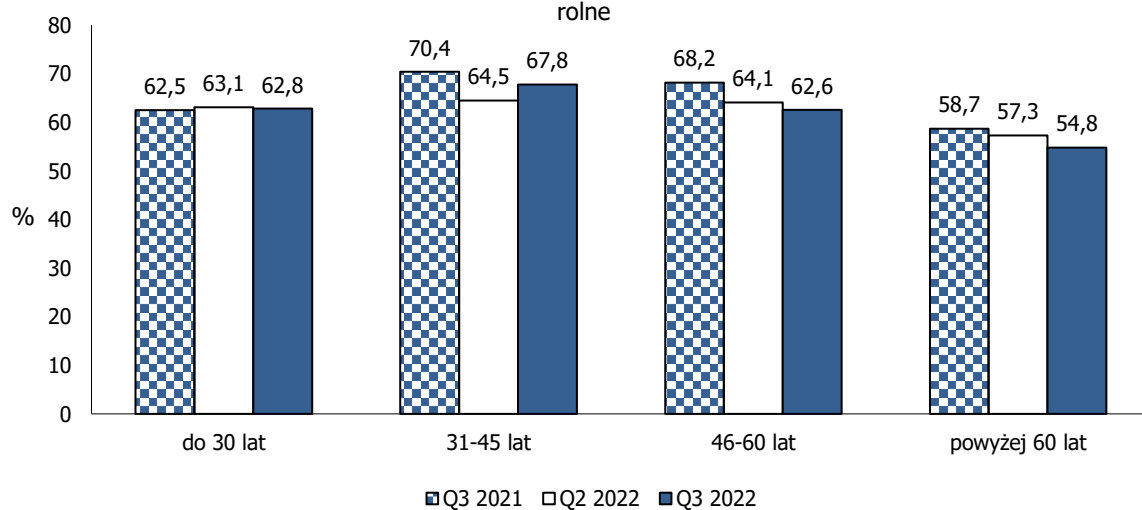
w %	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022
tak	68,6	67,9	66,0	62,1	63,4	64,1
nie	31,4	32,1	34,0	37,9	36,6	35,9

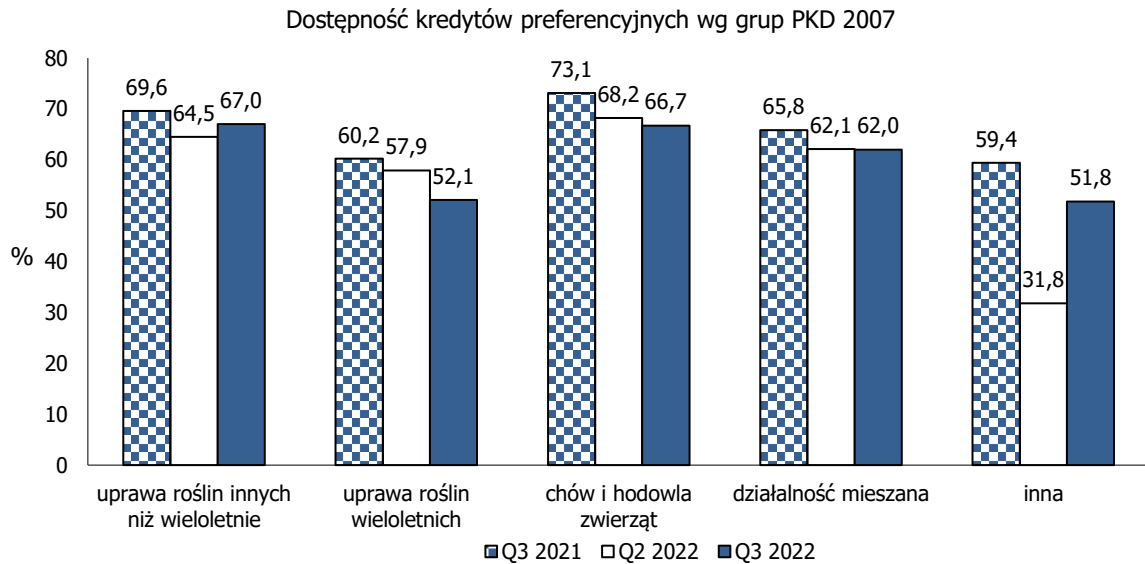
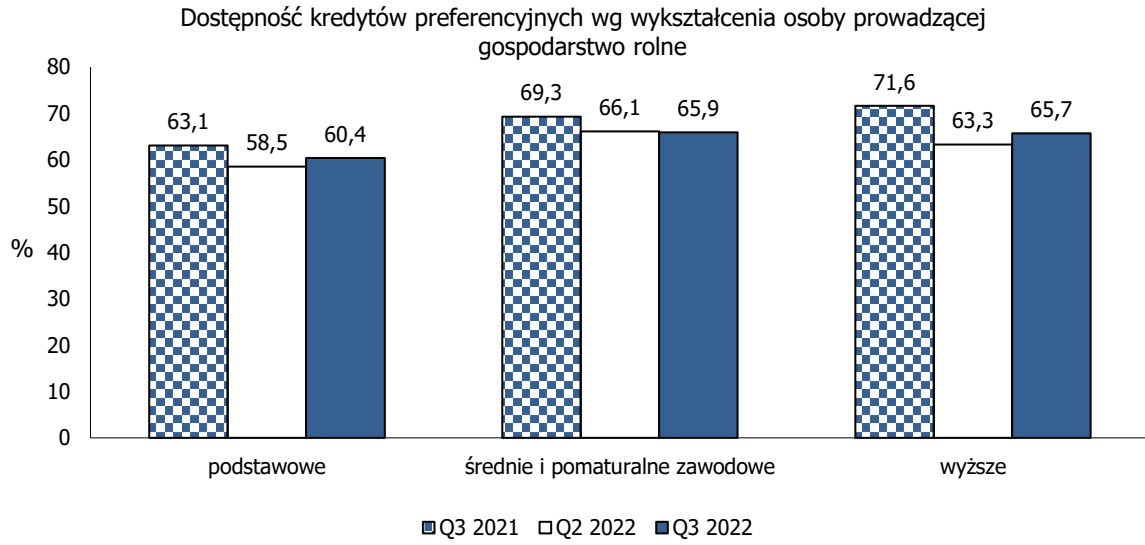

Dostępność kredytów preferencyjnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

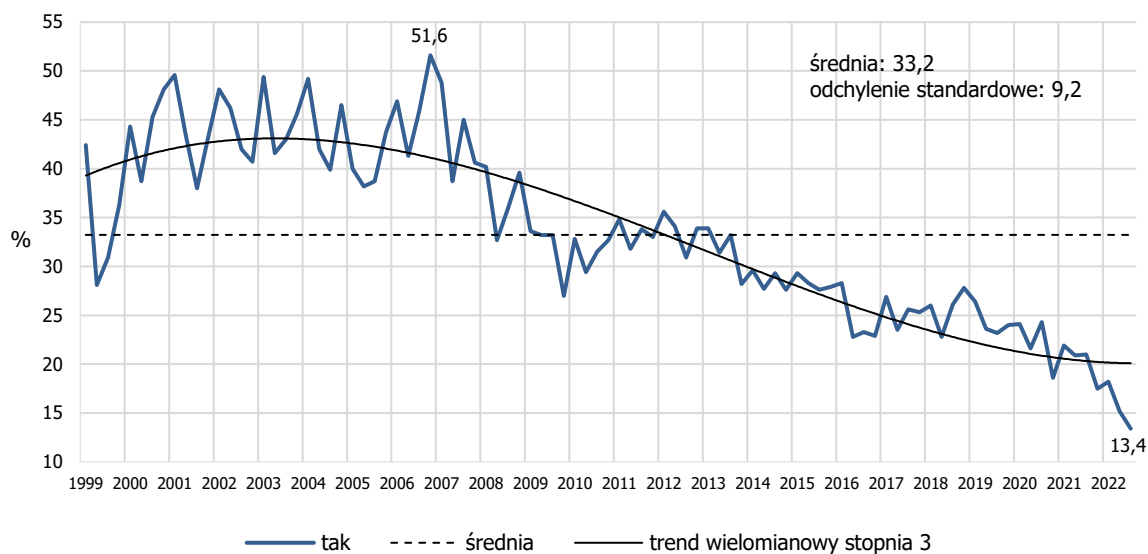

Dostępność kredytów preferencyjnych wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

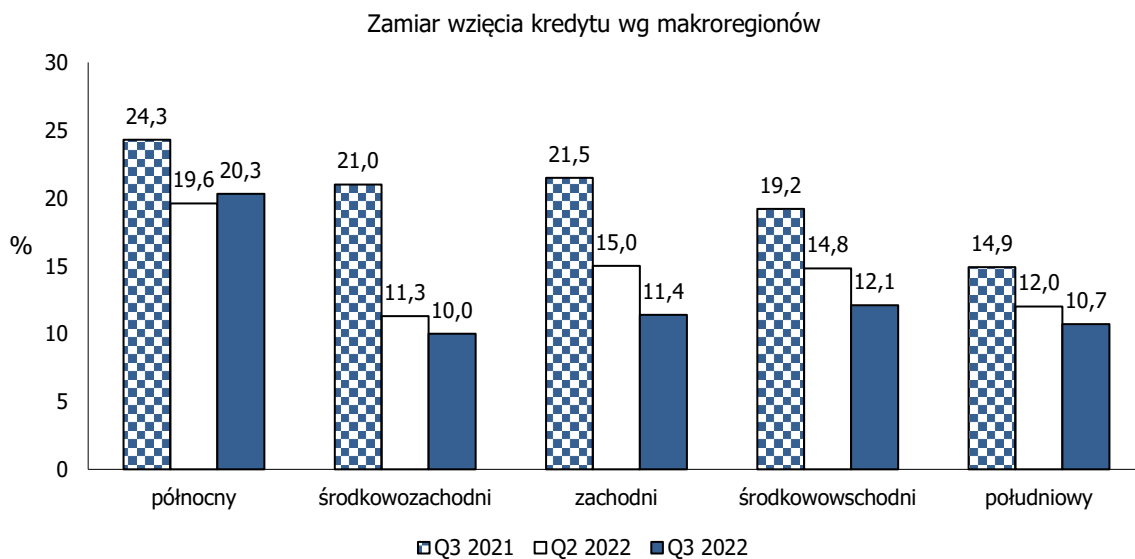

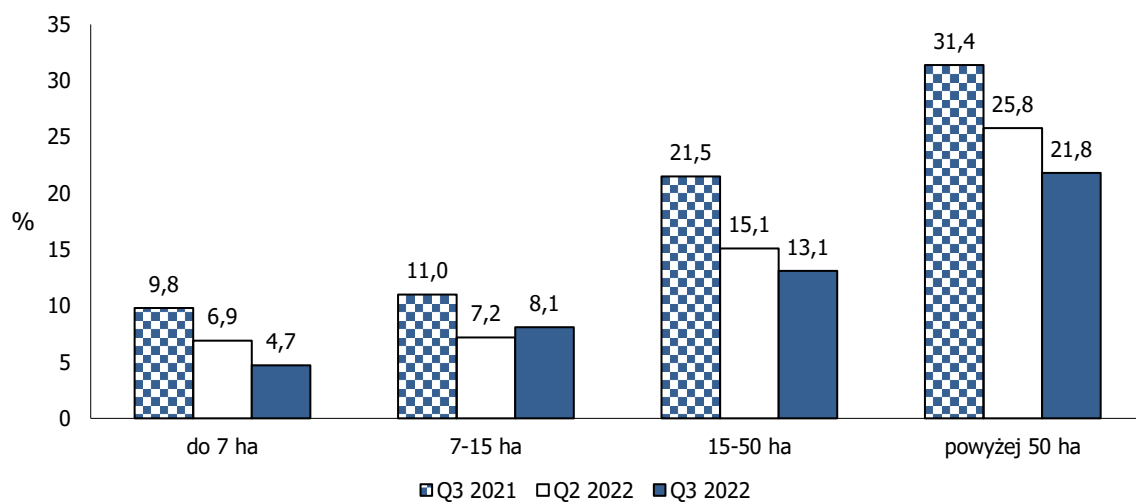
12. Zamiar wzięcia kredytu

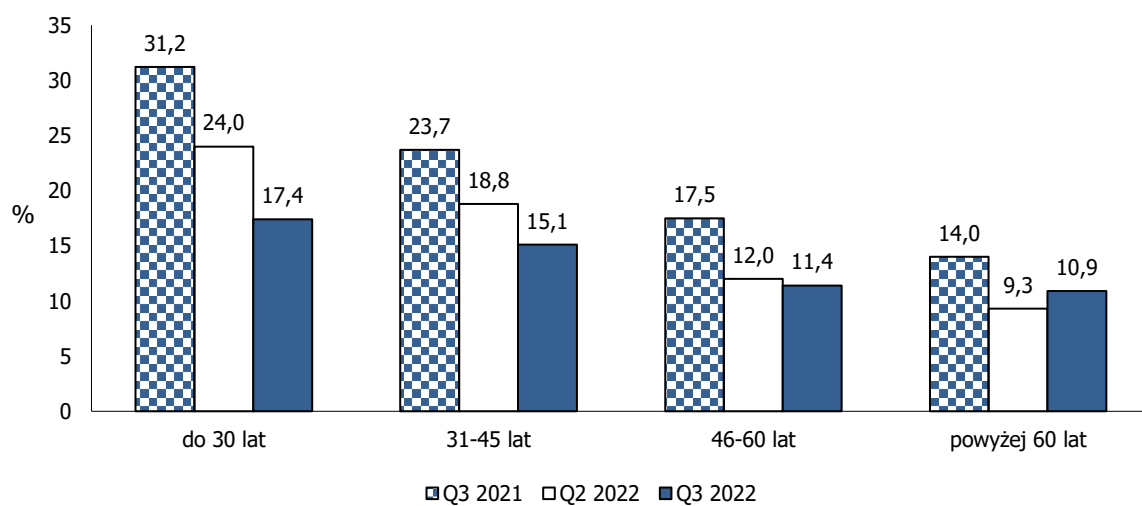
w %	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022
tak	20,9	21,0	17,5	18,2	15,2	13,4
nie	79,1	79,0	82,5	81,8	84,8	86,6

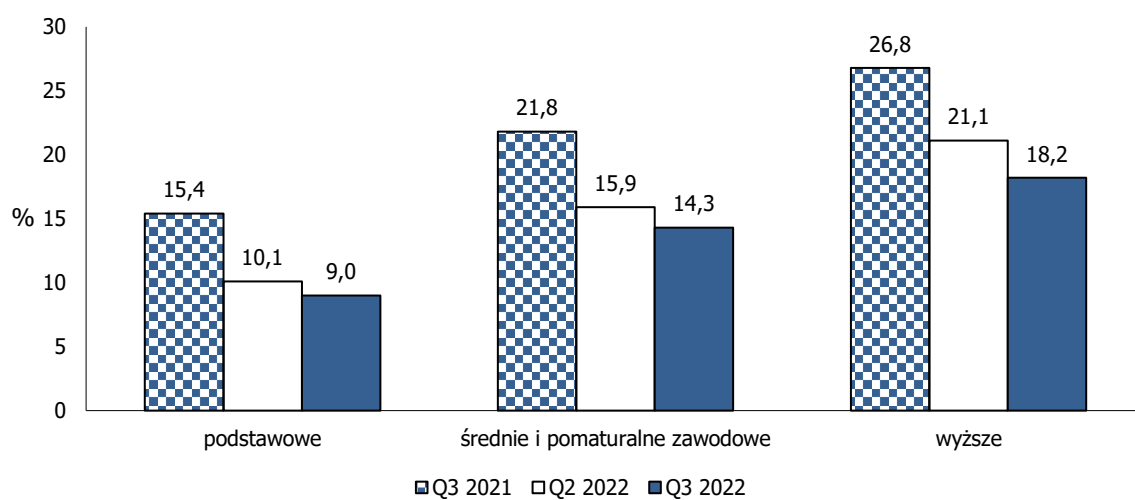
Zamiar wzięcia kredytu wg powierzchni gospodarstw rolnych

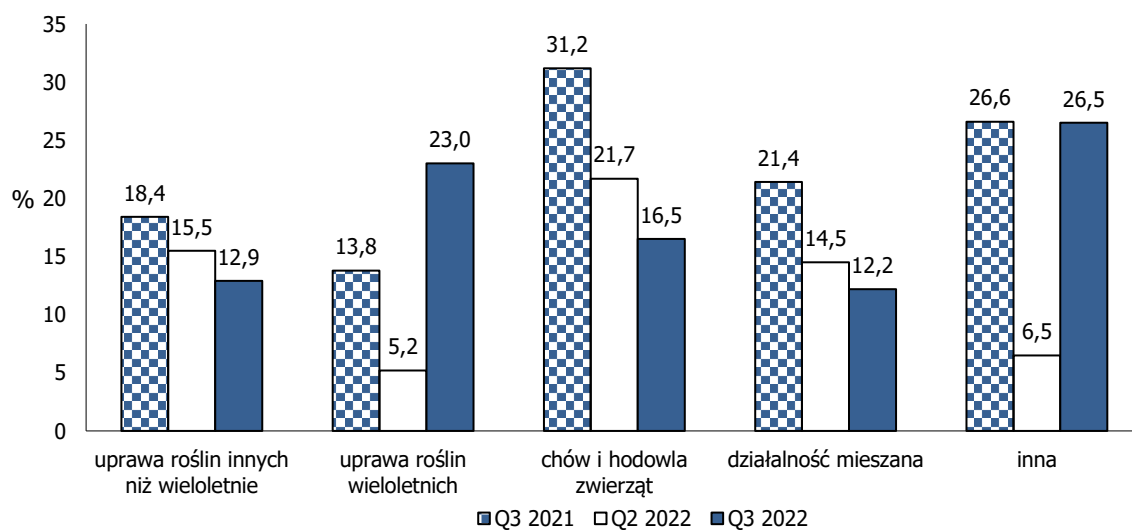
Zamiar wzięcia kredytu wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

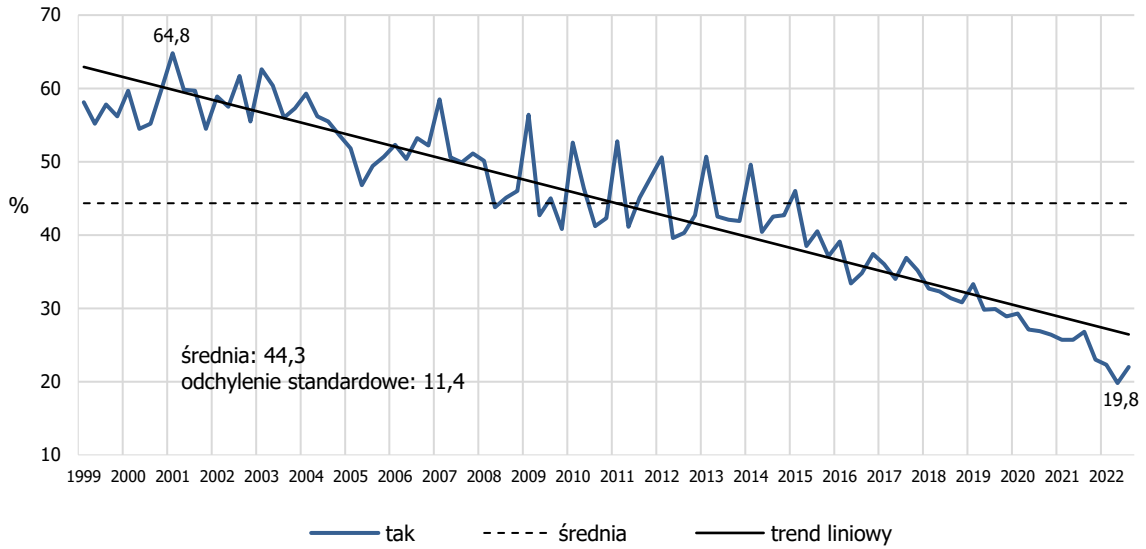
Zamiar wzięcia kredytu wg wykształcenia osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

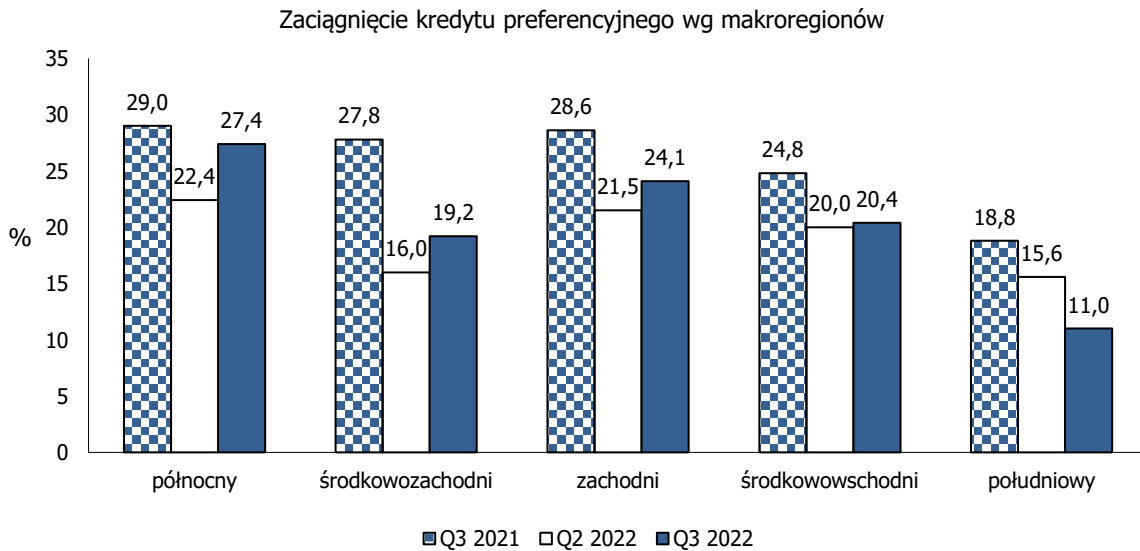
Zamiar wzięcia kredytu wg grup PKD 2007

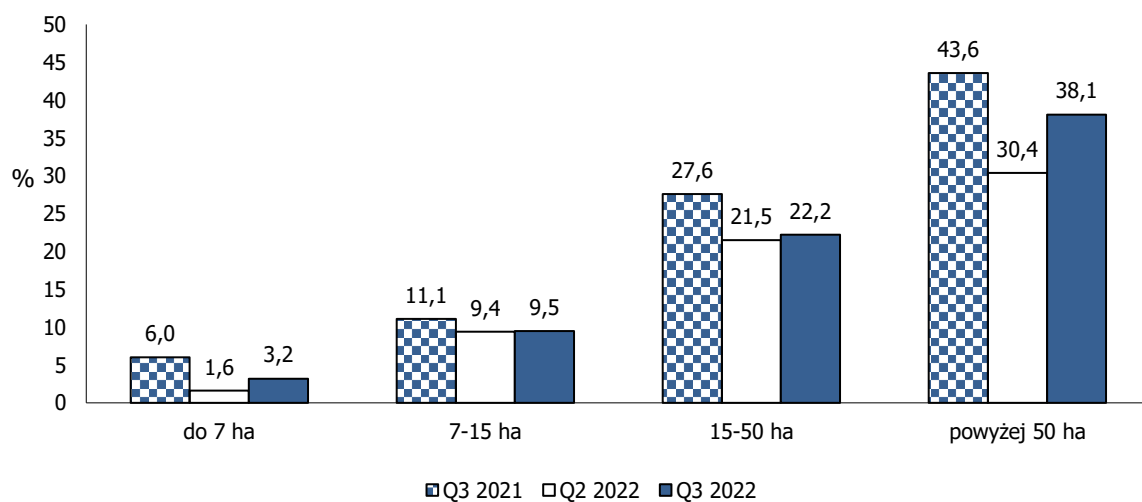
13. Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego

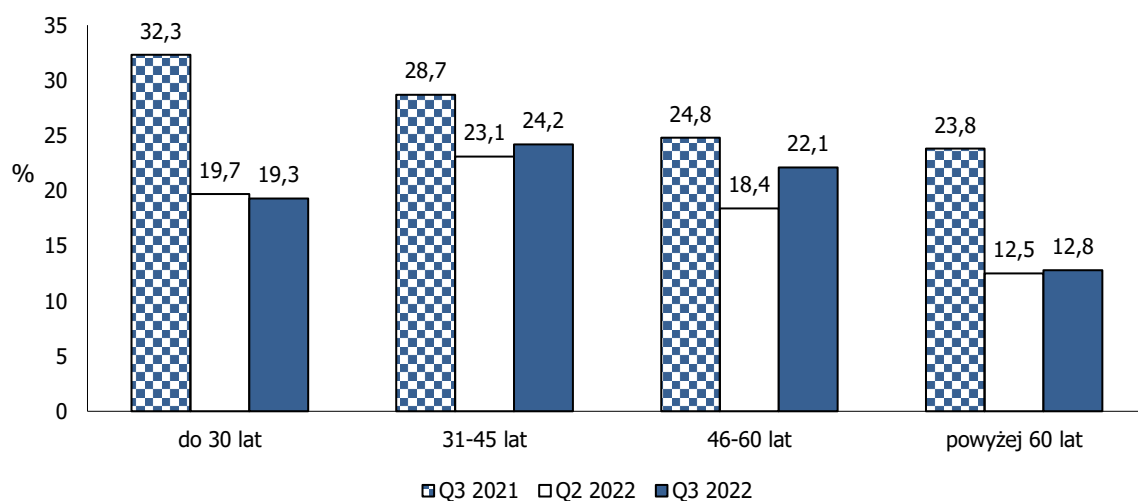
w %	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022
tak	25,7	26,8	23,0	22,3	19,8	22,0
nie	74,3	73,2	77,0	77,7	80,2	78,0

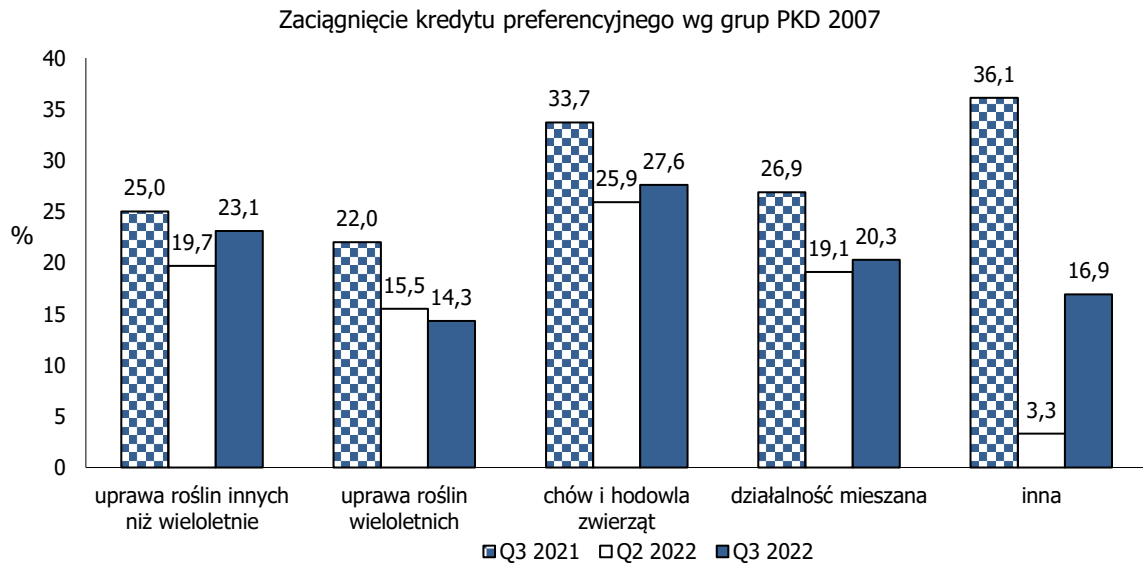
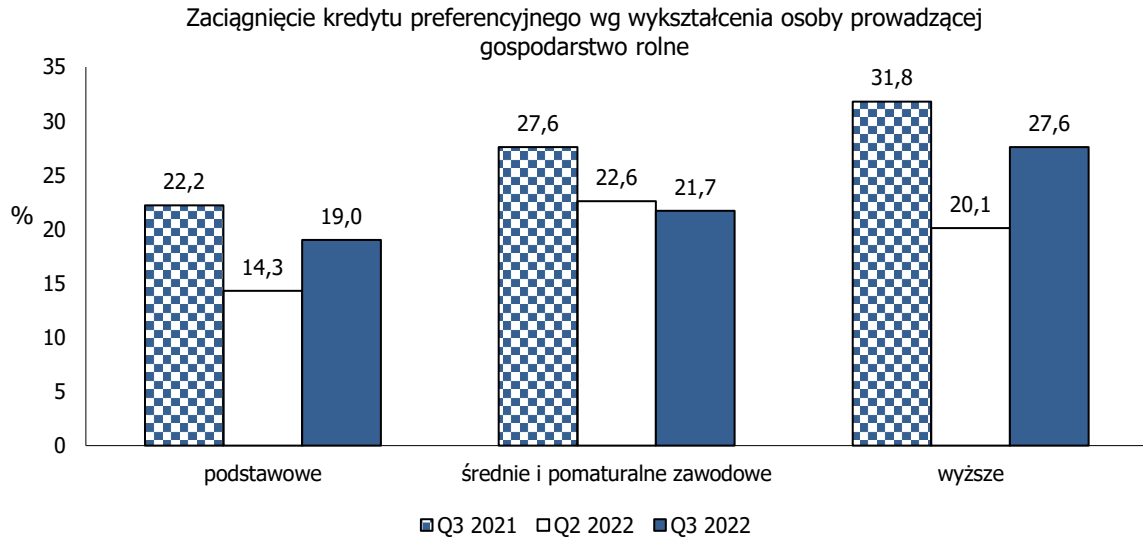

Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg powierzchni gospodarstw rolnych

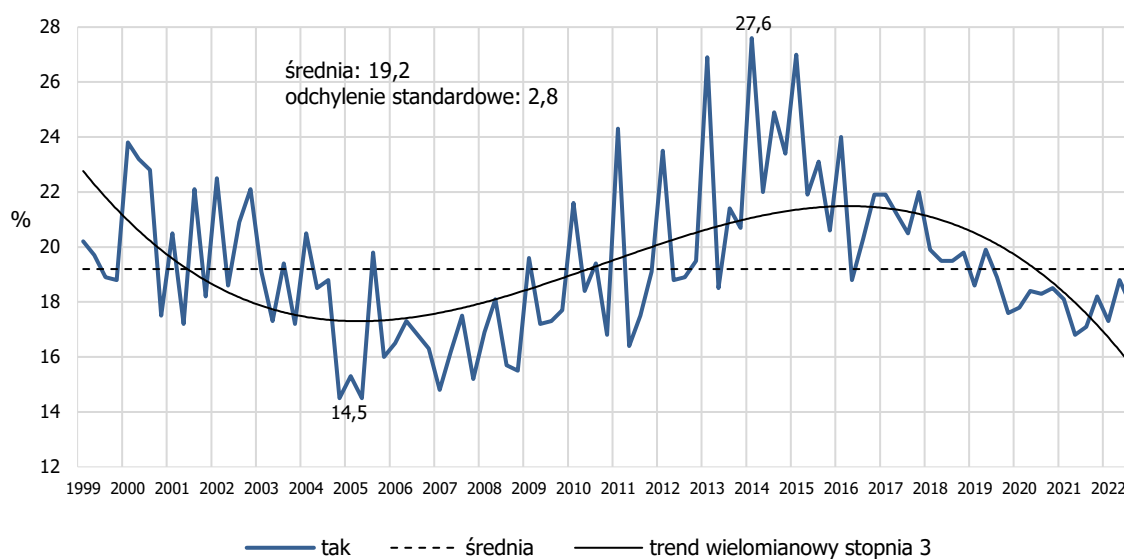

Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

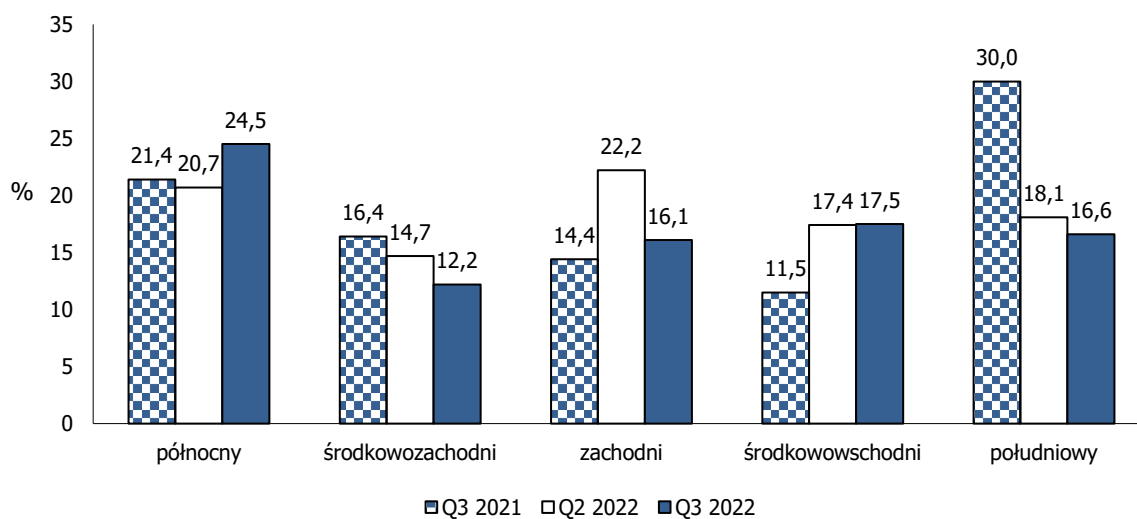

14. Zaciągnięcie kredytu rynkowego

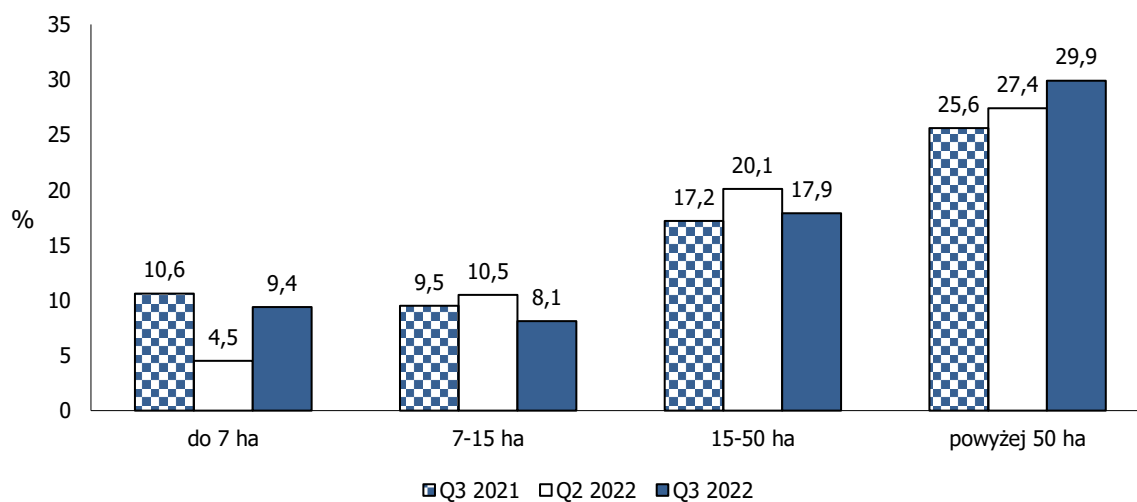

w %	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022
tak	16,8	17,1	18,2	17,3	18,8	17,9
nie	83,2	82,9	81,8	82,7	81,2	82,1

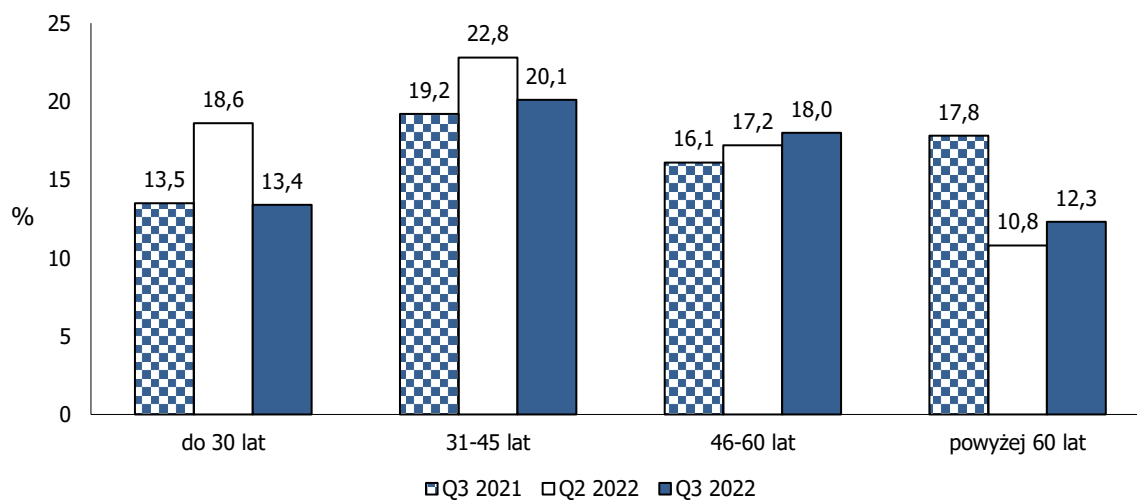
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg makroregionów

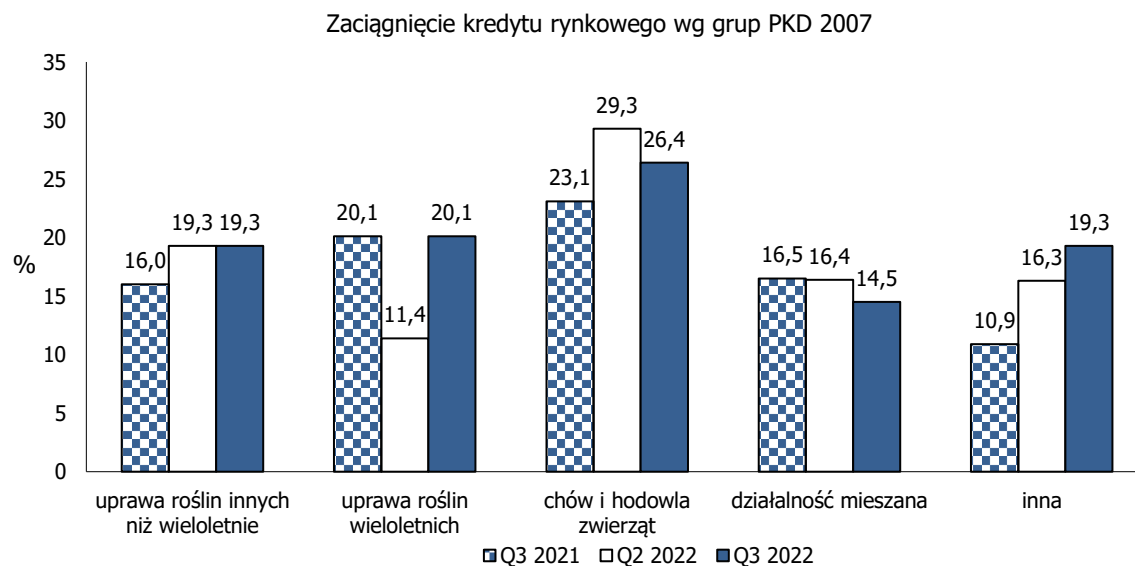
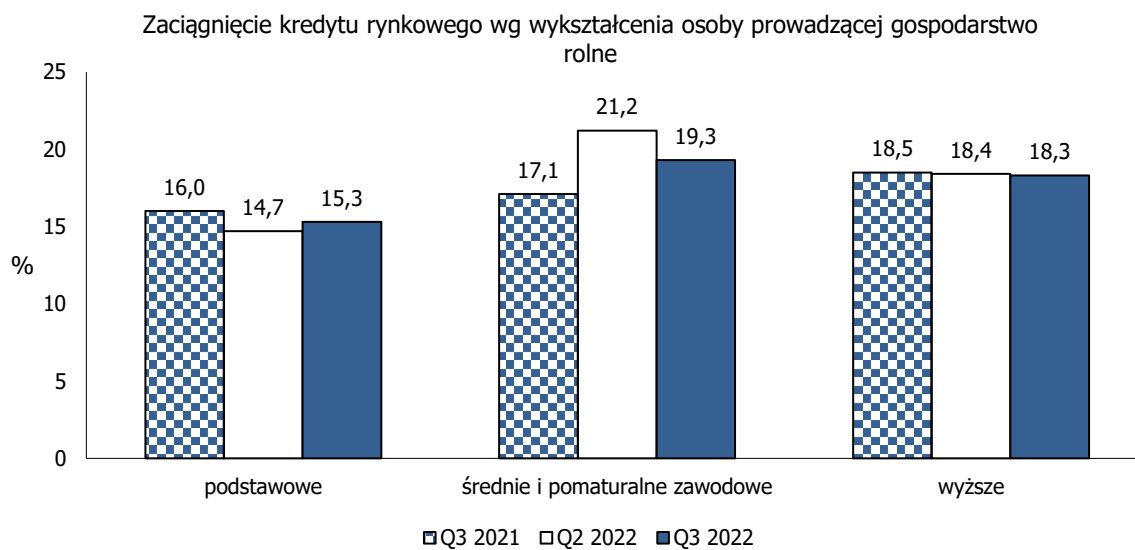

Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg powierzchni gospodarstw rolnych

Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

III. SUMMARY

The slump in the agricultural economy continued in the 3rd quarter of 2022. Though the agriculture confidence index (IRGAGR) increased quarterly by 6.8 pts to -16.9 pts, it remains lower than one year ago (by 18.8 pts). The yearly change is lower than recorded in the previous quarter (by 1.0 pts), which is a sign of contracting rather than recovering from the recession.

The rise of IRGAGR is due to a slight increase in farmers' confidence and their income from agricultural production. The increase, however, does not change the fact that farmers' opinions about recent situation in the sector are really bad, which is mainly a result of declining profitability of agricultural production, due to costs rising at the rate higher than the rate of growth of selling prices of crops. The survey balances of purchases of fodder and pesticides, as well as investments, increased, but they are still at very low levels. High interest rates discourage to take loans to cover production expenses. Farmers expect their situation to slightly improve in the next quarter, however, only 12% of them feel safe about their economic prospects.